

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему Удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського
призначення на ПрАТ «Сонячне 2007»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0712 – ОАК
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

освітньої програми Облік, аналіз, контроль в
управлінні підприємством
(код і назва освітньої програми)

О.А.Кравець
(ініціали та прізвище)

Керівник: д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА,
Меліхова Т.О.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри ОАОА,
Птіцина Л.А.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

До захисту
МФ

Запоріжжя
2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ**

Кафедра Обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(код та назва)
Освітня програма Облік, аналіз, контроль в управлінні підприємством
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«11» 10 2023 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

Кравець Олена Андріївна

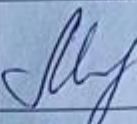
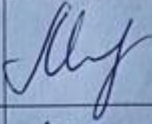
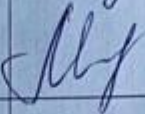
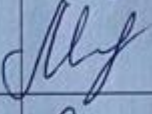
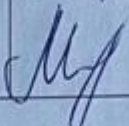
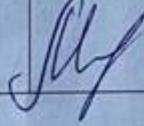
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту) Удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007»

керівник роботи Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затвержені наказом ЗНУ від «09» жовтня 2023 року № 1583-с

2. Строк подання студентом роботи 01.12.2023
3. Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних вчених економістів, періодична література, інтернет-ресурси, дані обліку і звітності
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
  - 1 Теоретичні основи обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення.
  - 2 Облік матеріалів сільськогосподарського призначення та фінансовий аналіз ПрАТ «Сонячне 2007».
  - 3 Удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
  1. Складові товарно-матеріальних цінностей.
  2. Спеціалізовані форми первинних документів для обліку запасів.
  3. Спеціалізовані форми первинних документів для обліку запасів.
  4. Схема обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарських кооперативів з використанням рахунків класу 9.

6. Консультанти розділів роботи

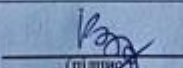
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		
2	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		
3	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		

7. Дата видачі завдання 11.10.23

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Складання робочого плану, визначення предмету, мети та завдань досліджень	Жовтень 2023	вик.
2	Огляд літературних джерел, періодичних та наукових видань з теми дослідження	Жовтень 2023	вик.
3	Робота над 1 розділом	Жовтень 2023	вик.
4	Робота над 2 розділом	Жовтень 2023	вик.
5	Робота над 3 розділом	Жовтень 2023	вик.
6	Підготовка до публікації наукової статті та тез доповіді	Жовтень-листопад 2023	вик.
7	Оформлення роботи згідно ДСТУ та методичних рекомендацій	Листопад 2023	вик.
8	Попередній захист роботи	Грудень 2023	вик.
9	Нормоконтроль	Грудень 2023	вик.
10	Підготовка остаточного варіанту роботи, автореферату, презентаційного матеріалу, доповіді	Грудень 2023	вик.
11	Захист роботи	Грудень 2023	вик.

Студент

(підпис)

О.А. Кравець
(ініціали та прізвище)

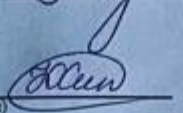
Керівник роботи (проекту)
(підпис) (ініціали та прізвище)

Т.О. Меліхова

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер
(підпис) (ініціали та прізвище)

Ю.С. Синиця

АНОТАЦІЯ

Кравець О. А. Удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007».

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування, науковий керівник Меліхова Т. О. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні, кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, 2023.

Досліджено теоретичні основи обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення. Розглянуто облік матеріалів сільськогосподарського призначення ПрАТ «Сонячне 2007». Здійснено аналіз фінансового стану ПрАТ «Сонячне 2007». Проведено аудит матеріалів сільськогосподарського призначення ТОВ ПрАТ «Сонячне 2007». Запропоновано шляхи щодо удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення ПрАТ «Сонячне 2007».

Ключові слова: ОБЛІК, АУДИТ, МАТЕРІАЛИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ, ПЛАН, ПРОГРАМА, РОБОЧІ ДОКУМЕНТИ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ, АНАЛІЗ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Kravets O. Improvement of accounting and auditing of materials for agricultural purpose at PrJSC «Sonyachne 2007».

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 071 – Accounting and taxation, supervisor Melikhova T. Zaporizhzhia National University. Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu. M. Potebny, department of accounting, analysis, taxation and audit, 2023.

The theoretical foundations of accounting and auditing of materials for agricultural purposes have been studied. Accounting of materials for agricultural purpose at PJSC "Sonyachne 2007" was considered. An analysis of the financial

condition at PJSC "Sonyachne 2007" was carried out. An audit of the materials for agricultural purpose at Private Limited Liability Company "Sonyachne 2007" was conducted. Ways to improve the accounting and audit of materials for agricultural purposes at PJSC "Sonyachne 2007" are proposed.

Keywords: ACCOUNTING, AUDIT, AGRICULTURAL MATERIALS, PLAN, PROGRAM, WORKING DOCUMENTS, ORGANIZATION AND METHODOLOGY OF AUDIT, ANALYSIS, IMPROVEMENT

ЗМІСТ

ВСТУП	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ МАТЕРІАЛІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	11
1.1 Концептуальні основи обліку матеріалів сільськогосподарського призначення	11
1.2 Облік матеріалів сільськогосподарського призначення	18
1.3 Аудит матеріалів сільськогосподарського призначення	42
2 ОБЛІК МАТЕРІАЛІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ПРАТ «СОНЯЧНЕ 2007».....	53
2.1 Загальна характеристика ПрАТ «Сонячне 2007»	53
2.2 Облік матеріалів сільськогосподарського призначення ПрАТ «Сонячне 2007»	56
2.3 Аналіз фінансового стану ПрАТ «Сонячне 2007».....	61
3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ МАТЕРІАЛІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПРАТ «СОНЯЧНЕ 2007»	72
3.1 Аудит матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007»	72
3.2 Шляхи щодо удосконалення обліку матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007»	86
3.3 Шляхи щодо удосконалення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007»	89
ВИСНОВКИ.....	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	101
ДОДАТОК А – Фінансова звітність ПрАТ «Сонячне 2007».....	107

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На даний час в Україні багато земель, які були задіяні у сільськогосподарській діяльності, знаходяться на окупованих територіях або на них відбуваються бойові дії та вони не можуть бути використані за своїм призначенням. Від якості матеріалів сільськогосподарського призначення залежить подальша продукція, що вирощується підприємством. Правильність ведення обліку та проведення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення забезпечує стабільність роботи підприємства, тому тема дослідження дуже актуальна.

Проблемними питаннями обліку та аудиту виробничих запасів займалися такі вітчизняні вчені: Бутинець Ф.Ф., Кулаковська Л.П., Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Піча Ю.В., Подмешальська Ю.В., Салига С.Я., Сахарцева І.І., Усач Б.Ф. та інші. Автори розглядають дане питання зі своєї точки зору та акцентують увагу на різних аспектах проведення перевірки. Проте саме питання обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення, а саме: розробки плану, програми та робочих документів недостатньо розкрито і потребує подальшого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Робота виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету «Теоретико-методичні та практичні підходи щодо удосконалення обліку, аналізу, оподаткування та контролю в управлінні підприємством» (державний реєстраційний номер: 0123U100372). Автором запропоновано удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007».

Мета та завдання роботи – це удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення, а також надання пропозицій щодо їх удосконалення.

Для досягнення поставленої мети було визначено наступні завдання:

- вивчити концептуальні основи обліку матеріалів сільськогосподарського призначення;
- ознайомитись з обліком матеріалів сільськогосподарського призначення;
- проаналізувати аудит матеріалів сільськогосподарського призначення;
- дослідити загальну характеристику ПрАТ «Сонячне 2007»;
- дослідити облік матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007»;
- провести фінансовий аналіз на ПрАТ «Сонячне 2007»;
- провести аудит матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007»;
- запропонувати шляхи щодо удосконалення обліку матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007»;
- запропонувати шляхи щодо удосконалення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007».

Об'єктом дослідження є процес обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007».

Предметом дослідження є існуючі підходи до ведення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007».

Інформаційною базою магістерської роботи стали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, періодична література, інтернет-ресурси, а також дані обліку і звітності ПрАТ «Сонячне 2007».

Наукова новизна отриманих результатів полягає в:

У роботі удосконалено аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, які на відміну від існуючих включають: анкету, загальний план аудиту, програму аудиту та робочі документи до кожної процедури. Розроблені робочі документи дозволяють перевірити: наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, відповідності даних книги обліку даним первинних документів. Це надасть можливість провести якісно і своєчасно аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, виявити помилки в веденні обліку, знизити витрати, а також поліпшити систему управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику.

Для удосконалення обліку матеріалів сільськогосподарського призначення запропоновані форми відомостей, а саме: ведення спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, заповнення книги обліку за даними первинних документів. Це допоможе урегулювати та спростити ведення обліку та складання фінансової звітності, а також попередити виникнення помилок та допоможе поліпшити систему управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості впровадження практичних рекомендацій у діяльність ПрАТ «Сонячне 2007», що дозволить підвищити ефективність роботи підприємства (довідка про впровадження № ___ від _____).

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано загальнонаукові методи: абстрактно-логічний метод (метод порівняння, метод

групування абсолютних, середніх, відносних величин) та балансовий метод (метод деталізації, графічний метод).

Апробація результатів дослідження. Найважливіші положення та висновки магістерської роботи доповідалися на конференції:

Меліхова Т. О., Кравець О. А. Концептуальні основи обліку матеріалів сільськогосподарського призначення. *Сучасні виклики та напрями вдосконалення в економічній та технічній наукових сферах* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (5-6 грудня 2023 р., м. Запоріжжя). Запоріжжя : ЗНУ, 2023. С. 76-77.

Основні пропозиції автора щодо удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення знайшли відображення у статті:

Меліхова Т. О., Кравець О. А. Удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення як основи для організації і методики внутрішнього та зовнішнього контролю системи управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику. *Агросвіт*. 2024. № 1 (подано до друку).

Обсяг та структура магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст магістерської роботи виконаний на ___ сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі ___ рисунки та ___ таблиць. Список використаних джерел складається із ___ найменувань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ МАТЕРІАЛІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

1.1 Концептуальні основи обліку матеріалів сільськогосподарського призначення

В українській економіці велику частку займає агробізнес. В Україні багато чорноземних ґрунтів, які є дуже родючими, а також Україна є експортером соняшникової олії та зерна.

В сільському господарстві України можна виділити чотири основні групи виробників сільськогосподарської продукції: домашні господарства населення, приватні підприємства, підприємства колективної власності, господарські товариства [10].

Домашні господарства населення (включають також фізичних осіб підприємців), не є юридичними особами та вирощують с/г продукцію як для власних потреб, так і на продаж [66].

Приватні підприємства в сільському господарстві представлені фермерськими господарствами та приватними сільськогосподарськими підприємствами [51].

Фермерські господарства можуть створюватися виключно громадянами України, а їх діяльність повинна базуватися на праці членів сім'ї фермера, хоча і допускається найм працівників [21].

Приватні сільськогосподарські підприємства – це юридичні особи, що діють на основі приватної власності та можуть засновуватися громадянами України, а також іноземцями, особами без громадянства та юридичними особами [16].

Підприємства колективної власності, різні форми кооперативів. Кооперативи в Україні можуть бути різних видів [49].

Виробничий кооператив – утворюється виключно фізичними особами для спільної виробничої або іншої господарської діяльності на засадах їх обов'язкової трудової участі з метою одержання прибутку [47].

Обслуговуючий кооператив – утворюється фізичними та/або юридичними особами для надання послуг переважно членам кооперативу, а також іншим особам з метою провадження їх господарської діяльності [48].

Господарські товариства представлені переважно у формі товариств з обмеженою відповідальністю та акціонерних товариств [31].

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) – це підприємство, створене на засадах угоди між юридичними особами і/або громадянами шляхом об'єднання їх майна та підприємницької діяльності з метою одержання прибутку [60].

Акціонерні товариства (АТ), в яких статутний капітал АТ поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості, а акціонери відповідають за зобов'язаннями товариства тільки в межах належних їм акцій. Вони поділяються на два типи: відкрите та закрите АТ. Відкрите АТ, означає що його акції можуть розповсюджуватися шляхом відкритої підписки та купівлі-продажу на біржах. В Закритому АТ, акції розподіляються виключно між засновниками і не можуть розповсюджуватися шляхом підписки, купуватися та продаватися на біржі [19].

Сільськогосподарське виробництво характеризується рядом особливостей, які суттєво впливають на організацію обліку, а саме до них відносяться наступні:

- 1) багатогалузевий характер діяльності сільськогосподарських підприємств;
- 2) сезонний характер виробництва;
- 3) сільськогосподарські підприємства самі відтворюють частину необхідних їм засобів праці (вироснування багаторічних насаджень, молодняка тварин для поповнення основного стада);

4) частина готової продукції сільськогосподарського виробництва не набуває товарної форми, а залишається у господарстві і слугує вихідним матеріалом (сировиною) для відновлення процесу виробництва (насіння для посіву, корми для тварин, молоко і т. ін.);

5) окремі види сільськогосподарської продукції одержують з виробництва лише один раз на рік (деяка продукція рослинництва) або навіть один раз у півтора-два роки (вирощування молодняка великої рогатої худоби (ВРХ)), тому в бухгалтерському обліку необхідно відобразити не лише кінцевий вихід продукції, а й сам хід її виробництва (нарощування витрат та зростання живої маси тварин, їх приріст);

б) у сільському господарстві більшість рослин і тварин дають не один, а декілька видів продукції (як основної, так і побічної), а це зумовлює необхідність застосування специфічних методів розподілу витрат і калькулювання собівартості продукції [19].

Провідними галузями сільгосп підприємств є рослинництво, тваринництво та переробне виробництво [56].

НП(С)БО 30 дає визначення основних понять, що використовуються в сільськогосподарському виробництві, зокрема [20]:

Сільськогосподарська діяльність – процес управління біологічними перетвореннями з метою отримання сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів [20].

Біологічний актив – тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди [34].

Біологічні перетворення – процес якісних і кількісних змін біологічних активів [19].

Довгострокові біологічні активи – усі біологічні активи, які не є поточними біологічними активами [22].

Додаткові біологічні активи – біологічні активи, одержані в процесі біологічних перетворень [64].

Поточні біологічні активи – біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі [24].

Сільськогосподарська продукція – актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання [12].

Погляди вчених щодо трактування поняття «матеріальні ресурси» наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Погляди вчених щодо трактування поняття «матеріальні ресурси»

Автор	Поняття, визначення
1	2
А.І. Олійник, С.І. Юр'єва, Л.І. Рибальченко [26, с. 181]	Матеріальні ресурси є необхідним елементом виробничого процесу, які повністю споживаються в кожному виробничому циклі, тому повністю переносять свою вартість на продукцію, створену в процесі виробництва
Н.П. Барішніков [2, с. 181] Н.П. Барішніков [2, с. 181]	Під виробничими запасами розуміються різноманітні речовинні елементи, які є предметами праці
Н.П. Кондраков [18, с. 57]	Розглядаються матеріали як різні речові елементи виробництва, що використовуються у ролі предметів праці.
І.А. Михайлова-Станюта [24, с. 9], А.Н. Єфімов [16, с. 5]	Ототожнюються матеріальні ресурси і предмети праці
Т.І. Лук'янець [22, с. 12], В.Д. Новодворський [25, с. 7-8]	Матеріальні ресурси – це комплекс речових елементів, які призначені для обробки в процесі виробництва за допомогою засобів праці
Л.В. Ліберман [21, с. 27]	Об'єктом обліку матеріалів є предмети праці, призначені для виробничо-господарського споживання, а також малоцінні швидкозношувані предмети
О.С. Ємельянов [14, с. 156]	До матеріальних ресурсів відносяться всі елементи основних засобів; речові елементи оборотних фондів – предмети праці (сировина, основні і допоміжні матеріали, паливо, енергія, напівфабрикати, тара, МШП).
А.М. Невелева [41, с. 17]	До матеріальних ресурсів включаються усі елементи засобів виробництва і предметів споживання, які мають матеріальну форму, тобто всі елементи сукупного суспільного продукту.
П.С. Смоленюка, К.К. Бондар [33, с. 6]	Матеріальними ресурсами є всі використовувані у промисловості сировина, матеріали, паливо, енергія як предмет промислової переробки

Джерело [60]

Трактування поняття «запаси» в літературних джерелах наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Трактування поняття «запаси» в літературних джерелах

Автор	Визначення
1	2
Ф.Ф. Бутинець [7, с. 125]	Під запасами розуміються «всі товарно-матеріальні цінності, якими підприємство володіє на певну дату, незалежно від місця їх знаходження». Отже, в основі цього визначення лежить право власності на запаси, що поєднує в собі такі обов'язкові елементи, як володіння, користування та розпорядження ними.
В.В. Сопко [35, с. 227]	До запасів, що використовуються у комерційній діяльності, відноситься готова продукція виробничої сфери (сільськогосподарської, промислової, будівельної), яка купується комерційними підприємствами з метою продажу.
Ж. Перар [27, с. 117]	Запаси є матеріальними цінностями, які має підприємство для подальшого продажу. Прихильники цієї позиції головним критерієм визнання запасів визначають їх подальше використання – продаж.
Х.Е. Фірон, М.Р. Ліндерс [39]	«Раніше термін «запаси» часто застосовувався в Північній Америці промисловими концернами для визначення функцій щодо забезпечення збереження товару, закупленого для внутрішнього фірмового використання на складі, наприклад, канцелярських і офісних приладів. Однак нині цей термін використовується в тому розумінні, який у нього вкладають у Великобританії, Європі, де «запас» використовується в ширшому значенні і включає придбання, складування та відпуск товару» [39, с. 19]
К. Друрі [13, с. 491]	Інвестиції в запаси – це крупні активи більшості промислових та торгових підприємств, і важливо, щоб запасами управляли ефективно та щоб ці інвестиції не ставали економічно необґрунтовано великими.

Джерело [34]

Основними завданнями обліку матеріалів сільськогосподарського призначення є:

- правильне і своєчасне документальне оформлення операцій з руху матеріалів сільськогосподарського призначення;
- виявлення і відображення витрат щодо закупівлі матеріалів сільськогосподарського призначення;
- контроль за збереженням на всіх етапах руху під час надходження, зберігання та витрачання матеріалів сільськогосподарського призначення;
- контроль за правильним відпуском у виробництво та використання матеріалів сільськогосподарського призначення згідно з нормами;

– отримання достовірних відомостей щодо залишків та про виконання матеріалів сільськогосподарського призначення [47].

Відображення поточних біологічних активів у складі господарських засобів підприємства наведено на рисунку 1.1.

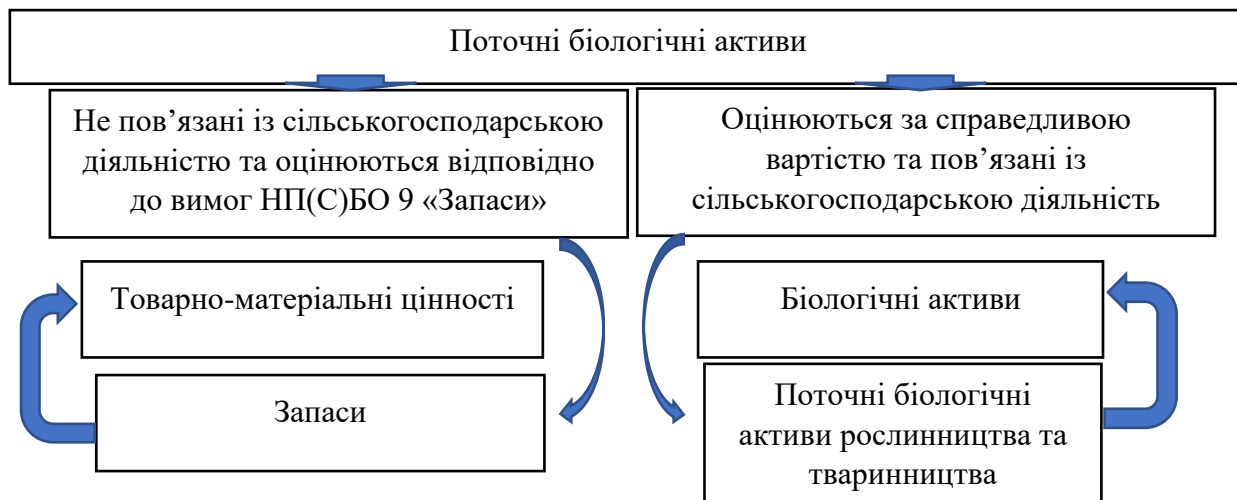

Рисунок 1.1 – Відображення поточних біологічних активів у складі господарських засобів підприємства

Джерело [21]

Складові товарно-матеріальних цінностей наведено на рисунку 1.2.

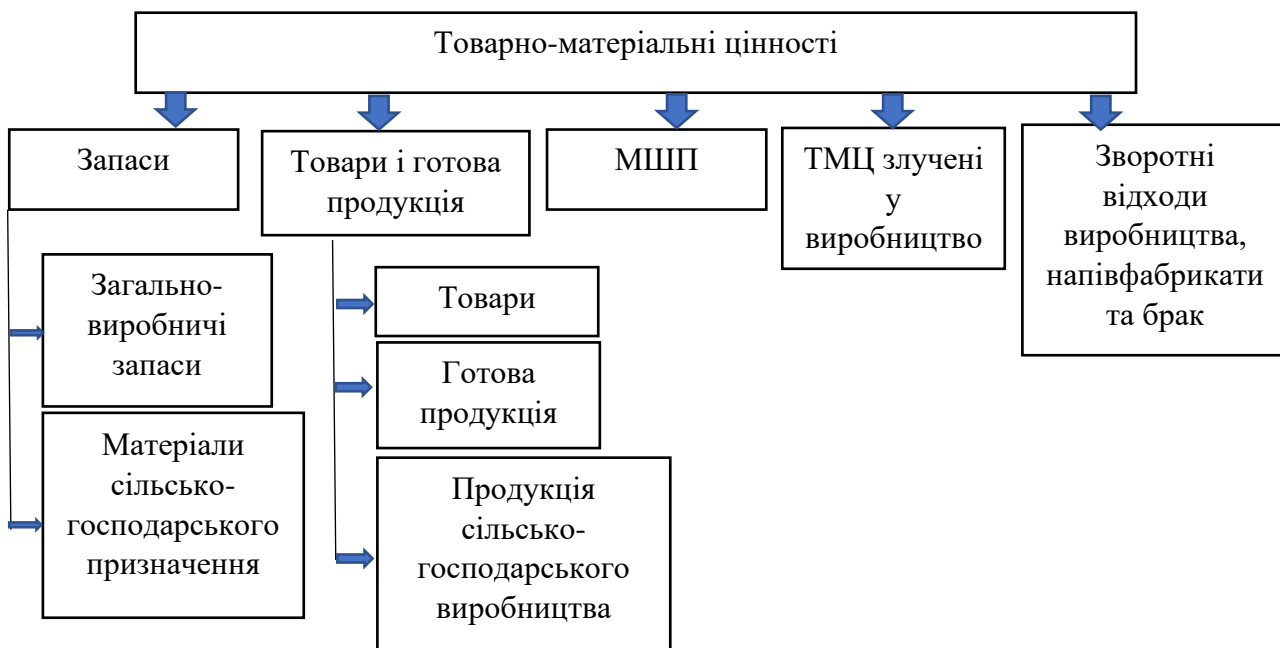

Рисунок 1.2 – Складові товарно-матеріальних цінностей

Джерело [25]

Роль і місце насіння та кормів у виробничому процесі сільськогосподарських підприємств наведено на рисунку 1.3.

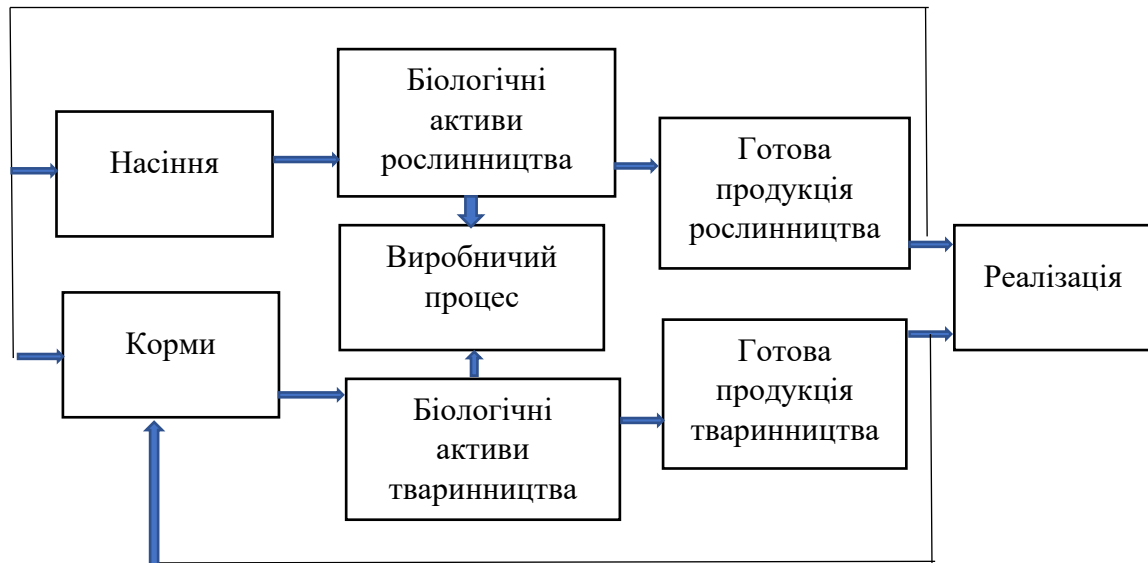

Рисунок 1.3 – Роль і місце насіння та кормів у виробничому процесі сільськогосподарських підприємств

Джерело [34]

Відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» до складу запасів відносяться оборотні активи підприємства, що утримуються для подальшого продажу (перерозподілу чи передачі) за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління [12].

Залежно від виробничого призначення запаси поділяються на такі групи: насіння, корми, мінеральні добрива, запасні частини, нафтопродукти, малоцінні і швидкозношувані предмети, біопрепарати, медикаменти і хімікати, тара і тарні матеріали, сировина для підсобних підприємств і промислів, тверде паливо, молодняк тварин і тварини на відгодівлі, готова продукція та інші матеріали. У поточному бухгалтерському обліку продукція свого виробництва групується не за її призначенням, а за галузевою ознакою: продукція рослинництва, продукція тваринництва та продукція промислових виробництв, включаючи покупні корми та продукти харчування [63].

1.2 Облік матеріалів сільськогосподарського призначення

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення в сільськогосподарських підприємствах, затверджених наказом Мінагрополітики від 21.12.2007 р № 929, для оформлення надходження і використання матеріалів сільськогосподарського призначення в сільгосп підприємствах можна використовувати типові форми облікових первинних документів, затверджені наказом Держкомстату «Про затвердження форм первинних документів з обліку сировини і матеріалів» від 21.06.1996 р № 193, а також спеціалізовані форми первинних облікових документів матеріалів сільськогосподарського призначення в сільгосп підприємствах [51].

Для документування господарських операцій можуть використовуватись й самостійно розроблені бланки первинних документів, які містять усі обов'язкові реквізити. В наказі про облікову політику сільськогосподарського підприємства має бути обов'язково затверджено перелік і призначення самостійно розроблених форм [56].

Запаси сільськогосподарських підприємств зберігаються в центральних складах, коморах бригад, ферм та в інших місцях зберігання. При віддаленості підприємств від залізничних станцій можуть створюватися експедиторські склади. В центральних складах зосереджено основні запаси паливного матеріалу, кормів, готової продукції для реалізації, запасних частин, мінеральних добрив, будівельних та інших матеріалів, закуплених у постачальників. Через центральні склади запаси розподіляються між виробничими підрозділами сільськогосподарського підприємства з обов'язковим документальним оформленням через центральний склад [48].

Матеріали на складах розміщують по секціях, а в них – за окремими групами і типами, сортами, розмірами, в штабелях, на стелажах, полицях і т.д. У зерно-, насіннесховищах тощо секції повинні бути відокремлені

герметичною перегородкою, що виключає можливість змішування продукції різних видів, сортів і репродукцій. У місцях зберігання прикріплюють спеціальні ярлики з назвою та характеристикою певного виду продукції й матеріалів, а при необхідності – і призначенням, які виписуються безпосередньо комірником. Нафтопродукти, включаючи відпрацьовані, зберігаються на спеціально обладнаних нафтоскладах чи стаціонарних пунктах заправки машин, мінеральні добрива – на складах відповідно до встановлених правил. Облік руху матеріалів сільськогосподарського призначення на складах (у коморах) здійснює матеріально відповідальна особа (завідувач складу, комірник та інші). Типові форми первинних документів, затверджені постановою Держкомстату від 21.06.1996 р № 193, які сільгосп підприємства можуть використовувати для обліку виробничих запасів, наведені в таблицях 1.3 та 1.4 [30].

Таблиця 1.3 – Спеціалізовані форми первинних документів для обліку матеріалів сільськогосподарського призначення

№ форми	Назва первинного документа
М-1	Журнал обліку вантажів, що надійшли
М-4	Прибутковий ордер (форма М-4)
М-7	Акт про приймання матеріалів
М-8, М-9, М-28, 28а	Лімітно-забірна картка
М-10	Акт-вимога на заміну (додатковий випуск) матеріалів
М-11	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів
М-12	Картка складського обліку матеріалів
М-14	Відомість обліку залишків матеріалів на складі
М-16	Матеріальний ярлик
М-19	Матеріальний звіт
М-21	Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей

Джерело [27]

Таблиця 1.4 – Первинні документи з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення

Первинний документ	Характеристика
1	2
Журнал обліку вантажів, що надійшли	Використовують для облікового відображення надходження та оприбуткування матеріальних цінностей. Журнал оформляється у відділі постачання, де роблять записи в міру надходження цінностей на склад на основі товарно-транспортних документів, прибуткових ордерів, актів приймання матеріалів. До журналу вносять відмітки щодо розшуку

Продовження таблиці 1.4

1	2
	вантажів, які не надійшли, зазначають інформацію про оплату рахунків, про відмову від акцепту або суми часткового акцепту тощо
Прибутковий ордер	Застосовують для обліку матеріалів, що надходять на підприємство від постачальників або з переробки. Його складає матеріально відповідальна особа в одному-двох примірниках у день прибуття цінностей на склад
Акт про приймання матеріалів	Складають, якщо є розбіжності в кількості та якості запасів, що надійшли на підприємство, із даними супровідних документів, якими вони були оформлені. Акт оформляють також при прийманні матеріалів, які надійшли без документів. Після приймання цінностей акти з доданими документами (ТТН тощо) передають: - один – до бухгалтерії підприємства для обліку переміщення (руху) матеріальних цінностей; - другий – до відділу постачання або юридичного відділу для направлення листа-претензії постачальнику. Додаткові відомості, які в подальшому знаходяться для юридичного врегулювання спірних питань, варто заносити до рядку «Інші дані». Акт у двох примірниках складає приймальна комісія. При цьому обов'язково повинні бути присутні матеріальна особа та представник відправника (постачальника) або представник незацікавленої організації. Документ затверджується керівником підприємства чи уповноваженою на це особою.
Лімітно-забірна картка	Слугує для оформлення багаторазового відпуску одного номенклатурного номера ТМЦ на один місяць. Відповідає за її складання відділ постачання або плановий відділ. Картку заповнюють в двох примірниках: - один примірник передають до початку звітнього місяця у цех (на дільницю) тому, хто буде їх зберігати та видавати; - другий примірник – споживачу матеріалів. Щоб отримати матеріали, одержувачу необхідно звернутися на склад, пред'явивши виданий його примірник лімітно-забірної картки. Комірник, видавши матеріали, зазначає в обох примірниках дату та кількість відпущених ним матеріалів, визначає залишок ліміту за кожним номенклатурним номером матеріалів, і ставить підпис у примірнику одержувача. Останній, у свою чергу, розписується у картці, яка залишається на складі, і слугує підставою для списання з нього залишків запасів. Відпускають запаси зі складів, зазначених у картці. Комірник, проставивши в ній дату й кількість виданих запасів, визначає залишок ліміту за кожним номенклатурним номером запасів. Він же здає картки до бухгалтерії. Але тільки після того, як одержувач використав весь зазначений у ній ліміт цінностей. Картки за незакінченими об'єктами, тобто тими, що переходять на наступний місяць, повертають виконавцю робіт. За картою ведуть також облік запасів, які не використали у виробництві та повернути на склад. І більше жодних документів не потрібно. Зміна ліміту, понадлімітний відпуск запасів і заміна одних видів запасів іншими можливі лише з дозволу керівника підприємства, головного інженера або іншої уповноваженої на те особи. Для такої видачі беруть акт-вимогу за формою М-10. У кінці місяця ці картки разом з іншими первинними документами додають до матеріального звіту (форма М-19) і здають до бухгалтерії. Форма лімітно-забірної картки № М-9 призначена для чотириразового відпуску лімітованих матеріалів, які відносяться на один вид витрат. Форма лімітно-забірної картки № М-28 та № М-28а призначена для відпуску різнойменних матеріалів і рекомендована на будівництві.

Продовження таблиці 1.4

1	2
	При відпуску матеріалів зі складу комірник розписується в лімітно-забірній картці форми № М-28, а одержувач – в лімітно-забірній картці форми № М-28а.
Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів	Складають при додатковому відпуску матеріалів як у межах ліміту, так і при понадлімітних витратах. Також можуть складати ці форму при заміні отриманих раніше матеріалів. Акт-вимогу на заміну матеріалів складають ц двох примірниках на кожен вид матеріалів: один – для одержувача (для цеху, ділянки), другий – для складу. В обох примірниках комірник зазначає дату й кількість відпущеного матеріалу, після чого визначає залишок. Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів служить підставою списати матеріали зі складу. Його здають до бухгалтерії після того, як за актом видадуть усі матеріали, на які їх оформлено. Здійснюють це за кожен місяць окремо.
Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів	Служить для обліку руху матеріальних цінностей усередині підприємства, а також для відпуску їх структурним підрозділам, розміщеним за межами його території, і реалізація запасів стороннім господарюючим суб'єктам. Накладну-вимогу складають у двох примірниках і підписують головбух чи уповноважена на те особа. Коли запаси переміщують усередині підприємства, то один примірник накладної необхідний для складу (цеху), який приймає, щоб оприбуткувати запаси своїх структурних підрозділів, розміщених за межами його території, або сторонніх організацій, накладну-вимогу виписують на основі договорів, нарядів та інших відповідних документів. Перший примірник накладної передають складу для підтвердження відпуску запасів, а другий – одержувачу.
Картка складського обліку матеріалів	Використовують для обліку руху матеріалів на складі за кожним сортом, видом та розміром, заповнюється на кожний номенклатурний номер матеріалу і ведеться матеріально відповідальною особою (комірником, завідувач складом). Записи у картці виконують на підставі первинних прибутково-видаткових документів у день, коли відбувається операція. Відривають на один раз на певний вид матеріалів на весь час їх перебування в господарстві. Після найменування кожного виду цінностей вказуються одиниця їх виміру і ціна. Порядок відкриття рахунків повинен відповідати класифікації товарно-матеріальних цінностей, прийнятій в даному господарстві або встановленої для всіх сільськогосподарських підприємств. Записи рекомендується вести чорнилом щодня за кожним прибутковим і видатковим документом, не допускаючи їх об'єднання і угруповання. Якщо необхідно внести виправлення, то треба акуратно закреслити неправильні цифри або слова і надписати над ними правильні дані, завірені підписом комірника і завізовані працівником бухгалтерії, який здійснює облік товарно-матеріальних цінностей.
Відомість обліку залишків	Використовують для ведення кількісного обліку запасів. У день здійснення операції комірник записує операції по надходженню і відпуску матеріалів у картках складського обліку й виводить залишки ТМЦ на складі. Підставою для таких записів є первинні документи (прибуткові накладні, вимоги, накладні, ТГН тощо), комірник подає до бухгалтерії у встановлений строк у двох примірниках відомість залишків
матеріалів на складі	матеріалів на кінець звітного періоду. Дану відомість складають у кількісному вираженні лише за тими матеріалами, за якими відбувався рух у звітному місяці.

Продовження таблиці 1.4

1	2
Матеріальний ярлик	Матеріальний ярлик призначений для характеристики запасів кожного номенклатурного номеру, що знаходиться в місцях зберігання. Документ оформляється завідувачем складом на кожний номенклатурний номер матеріальних цінностей. Матеріальний ярлик долучається до місця зберігання матеріальних цінностей та служить для них паспортом
Матеріальний звіт	Застосовується в будівельних організаціях у тих випадках, коли матеріально відповідальною особою є начальник дільниці. Матеріальні звіти складаються матеріально відповідальними особами тільки у кількісному виразі та в одному примірнику і подаються до бухгалтерії по закінченню місяця. Розцінка надходження та використання матеріалів проводиться бухгалтерією безпосередньо у матеріальному звіті. До матеріальних звітів, як правило, повинні включатися усі матеріали, які були та є у наявності на складі (коморі), незалежно від того відбувся рух цих матеріалів за звітний місяць чи ні. Разом із матеріальним звітом до бухгалтерії подаються усі первинні документи на надходження та видачу матеріалів з вказівками про кількість документів та їх номерів окремо за прибутком та видатком.
Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей	Складається при знятті натуральних залишків в товарно-матеріальних цінностей по кожному окремому складу, дільниці, об'єкту, які знаходяться у матеріально-відповідальних осіб. В опису вказуються: найменування матеріалів, їх номенклатурні номери, тип, сорт, розмір та інші ознаки відмінності. В кінці інвентаризаційного опису підписуються усі члени комісії та матеріально-відповідальні особи.

Джерело [31]

Перелік спеціалізованих форм первинних документів з обліку запасів в сільськогосподарських підприємствах наведено в таблицях 1.5 та 1.6.

Таблиця 1.5 – Спеціалізовані форми первинних документів для обліку запасів

№ форми	Назва первинного документа
ВЗСГ-1	Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей
ВЗСГ-2	Лімітно-забірна картка на отримання запасних частин
ВЗСГ-3	Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин
ВЗСГ-4	Акт витрати насіння і садивного матеріалу
ВЗСГ-5	Акт на списання виробничого та господарського інвентарю
ВЗСГ-6	Відомість дефектів машин
ВЗСГ-7	Товарна накладна
ВЗСГ-8	Накладна (внутрішньогосподарського призначення)
ВЗСГ-9	Відомість витрати кормів
ВЗСГ-10	Книга складського обліку
форма 92	Акт приймання грубих та соковитих кормів

Джерело [24]

Таблиця 1.6 – Первинні документи для обліку запасів

Первинний документ	Характеристика
1	2
Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей, на отримання запасних частин)	Спеціалізовані форми призначені для документального оформлення відпуску матеріалів, кормів, насіння, продуктів, мінеральних добрив, сировини та інших товарно-матеріальних цінностей у сільськогосподарських підприємствах; а також застосовується для списання зі складу відпущених і отриманих запасних частин. Термін дії картки встановлено, як правило, не більше 15 днів і обов'язково в межах звітного місяця. Підставою для виписки бухгалтерією лімітно-забірної карти (ф. ВЗСГ-2) є форма ВЗСГ-6.
Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин	Дана спеціалізована форма складається керівником структурного підрозділу та агрономом після внесення мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин по кожному полю в розрізі культур. В цьому Акті вказується площа, способи й строки внесення добрив (за видами), кількість внесених добрив під кожен культуру окремо в натуральних показниках і в переводі на діючу речовину. Підписують Акт керівник структурного підрозділу та агроном. Затверджується Акт керівником підприємства. До Акту додаються лімітно-забірні картки на отримання матеріальних цінностей, накладні по яких отримано добрива та засоби хімічного захисту рослин, і разом передаються до бухгалтерії підприємства для перевірки та проведення записів в регістрах бухгалтерського обліку.
Акт витрати насіння і садивного матеріалу	Вказана спеціалізована форма використовується сільськогосподарськими підприємствами для списання насіння і садивного матеріалу і включення до витрат на вирощування відповідних сільськогосподарських культур. Документ після завершення сівби (посадки) по окремих ділянках та полях сівозміни бригадиром та агрономом складається в двох примірниках. Записи здійснюються за назвами насіння (садивного матеріалу), в розрізі культур по окремих ділянках (номер поля), вказується площа та витрачене насіння (садивний матеріал) за нормою і фактичні витрати на 1 гектар та на всю площу. До Акта додаються документи на підставі яких проводилася видача насіння і садивного матеріалу зі складу: Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей, накладна (внутрігосподарського призначення) та інші документи, які підтверджують сортову якість насіння (садивного матеріалу). Акт затверджується керівником підприємства або уповноваженою особою (головним агрономом), після чого передається в бухгалтерію для відповідних записів в регістрах бухгалтерського обліку.
Акт на списання виробничого та господарського інвентарю	Даний первинний документ використовується виключно сільськогосподарськими підприємствами, що сплачують податок на прибуток. Використання цього документа не є імперативним, а рекомендаційним, тобто можливе використання іншої форми або внесення змін до даної. Форма складається підприємствами для обліку інвентарю, що у зв'язку із його зношеністю чи непридатністю списується із балансу суб'єкта господарювання. Крім того дана форма поширюється також і на випадки, коли списують малоцінний предмет, або об'єкт, що дуже швидко амортизується. Відповідальним за складання Акту є постійно діюча комісія, яка затверджується і діє

Продовження таблиці 1.6

1	2
	<p>на підставі наказу, що визначає облікову політику платника податків. Обов'язково до комісії належить керівник, особа, що несе матеріальну відповідальність на підприємстві, бухгалтер та за бажанням інші категорії працівників, наприклад – ветеринар чи бригадир. В Акті зазначається підприємство (його структурний підрозділ) та ідентифікаційний код за ЄДРПОУ. Первинний документ оформлений таблицею, до якої слід внести наступні відомості про інвентар, що підлягає списанню: назва, код синтетичного обліку, одиниця виміру, кількість, ціна (в національній валюті України – гривні), сума. Нижче обов'язково зазначається спосіб знищення інвентарю, на якому обов'язкова присутність комісії. Акт крім того містить зворотню сторону розрахунків, зокрема в якому зазначаються результати від ліквідації вищезазначених об'єктів. На відміну від інших первинних документів, даний Акт достатньо скласти в одному примірнику. До бухгалтерії слід подавати первинну документацію з розрахунками у сукупності із розпискою комірника про передачу предметів в утиль.</p>
Відомість витрати кормів	<p>Дану спеціалізовану форму застосовують для оформлення та обліку щоденного відпуску кормів (зернових відходів, комбікормів, сіна, силосу сінажу та ін.) на тваринницькі ферми зі складів (токів, силосних ям, буртів тощо) та інших місць зберігання. Корми можуть підвозитися з поля до місць зимівлі тварин та передаватися на відповідальне зберігання безпосередньо на тваринницьких фермах під матеріальну відповідальність завідувачів ферм. Відомість витрати кормів складає завідувач фермою, зоотехнік або бригадир на підставі розрахунку потреби кормів (раціонів), які складаються з урахуванням стану тварин, їх продуктивності в межах наявності тих чи інших видів кормів. Раціони годування тварин розробляються й оформляються зоотехніками на місяць і затверджуються керівником господарства та головним бухгалтером. Відомість витрати кормів виписується на кожну ферму (в двох примірниках) та ведеться за кожним видом (групою) тварин, птиці, тощо. Перший примірник відомості передається завідувачу складом, комірнику або фуражирові для відпуску кормів із підписом одержувача кормів (завідувача фермою). Другий примірник – з підписом комірника (завідувача складом), фуражира про відпуск кормів знаходиться у завідувача фермою й служить підставою для списання на витрати по утриманню відповідних груп тварин. В графах – норма на одну голову, кг, проставляється установлений ліміт щоденного відпуску, виходячи із затверджених норм годівлі, наявності поголів'я тварин та птиці. Вказується найменування та кількість використаних кормів, заповнюються щоденно протягом місяця фактично відпущені (згодовані) корми із розрахунку наявності поголів'я тварин та птиці. Відпуск кормів проводиться на підставі лімітно-забірної картки яка використовується для щоденного обліку кормів, виданих на годівлю тварин. При цьому корми відпускаються під підпис працівників (телятницям, пташницям), які обслуговують тварин та птицю. Обсяг використання силосу, сінажу ведеться за кожною силосною спорудою, буртом або курганом. В господарстві щомісячно на перше число перевіряють відповідність фактичної наявності силосу, сінажу</p>

Продовження таблиці 1.6

1	2
	<p>з обліковими даними. Протягом першого місяця використання силосу та сінажу перевіряють чи відповідає приблизна вага 1 куб. м корму, яка визначалася при оприбуткуванні, фактичній вазі. Для цього вирізають шар на всю висоту корму завтовшки 0,5-1 м, заміряють його обсяг та визначають середню вагу корму в 1 куб. м. При виявленні нестачі корму, складають Акт в якому вказують причини розбіжностей в вазі. Скошену на корм худобі зелену масу трав, а також бадилля коренеплодів, капустяний лист, які були завезені з поля, обов'язково зважують при доставці їх до місць зберігання або на корм тваринам. Наприкінці дня завідувач фермою згідно даних вагаря та Щоденника надходження сільськогосподарської продукції робить записи про зготований зелений корм у «Відомості витрати кормів» (форма ВЗСГ-9). Для оприбуткування кормів, зготованих шляхом випасу, складають Акт на приймання пасовищних кормів. Кількість зготованих таким способом кормів визначають розрахунково за зоотехнічним або укїсним методом. Зоотехнічний метод полягає у визначенні потреби кормів за нормами на виробництво продукції. Від значення потреби віднімають показник фактичного витрачання кормів згідно з первинними документами. Одержана різниця буде становити вихід кормів із пасовища. Укїсний метод передбачає скошування трав на конкретних ділянках, які огорожено і на них не випасаються тварини. Кількість кормів, одержаних з викошених ділянок, перераховують на всю площу пасовища і встановлюють загальний вихід кормів. В кінці місяця зоотехнік або завідувач фермою підраховує фактичні витрати кормів в натуральних показниках по групі тварин, (птиці), визначає кількість кормо-днів та кількість кормових одиниць, а при наявності залишків кормів – дані про залишки. Відомість витрати кормів затверджується головним зоотехніком й показники про фактичне використання кормів записуються до Журналу обліку витрати кормів та передають до бухгалтерії господарства. Бухгалтер звіряє кількість кормів, показаних у Відомості витрати кормів (форма ВЗСГ-9), та в Звітах про рух матеріальних цінностей на складах, кормокухні та встановлює відповідність кількості на кожне число звітного місяця поголів'ю, яке вказане у Книзі обліку руху тварин і птиці на фермі.</p>
Акт приймання грубих та соковитих кормів	<p>Призначений для документального оформлення приймання заготовленого сіна, соломи, силосу та інших грубих і соковитих кормів. Вказана форма затверджена Наказом Міністерством сільського господарства СРСР від 24.02.1972 р. № 269-2 та дійсна по даний час. Приймання грубих і соковитих кормів проводиться спеціальною комісією, яка призначається на період їх збирання наказом по господарству. Зазвичай до складу комісії входить: агроном, зоотехнік, інженер-меліоратор та інші особи. Основними завданнями комісії є огляд закладених на зберігання кормів, оформлення їх оприбуткування та передачі фуражирові на відповідальне зберігання. Під час огляду кормів перевіряється правильність їх укладання, дотримання технічних вимог по закладці кормів даного виду на зберігання і їх якість. Для визначення маси кормів комісія обміряє скирди, бурти, траншеї і силосні споруди,</p>

Продовження таблиці 1.6

1	2
	<p>визначає їх обсяг в кубічних метрах. Множенням середньої ваги 1 м³ кормів на весь обсяг обчислюється їх загальна маса. Слід мати на увазі, що зважування кормів при визначенні середньої ваги 1 м³ обов'язкове. Користування довідковими матеріалами може призвести до суттєвих помилок при визначенні фактичної ваги врожаю, так як нормативні дані є середніми величинами і не можуть досить точно охарактеризувати вагу одиниці об'єму корму в конкретних умовах його виробництва. Якщо наприклад, на місці збирання картоплі, турнепсу, кормових буряків проводиться їх закладка на зберігання в бурти тільки для кормових цілей, то на їх приймання та оприбуткування також складається акт за формою 92 – в двох примірниках на кожен вид корму. Для відображення в обліку точного місцезнаходження прийнятої скирти, бурту, траншеї, овочесховищ, силосних споруд рекомендується складати схеми їх розміщення на прибраних площах – також у двох примірниках за довільною формою. Схеми додаються до кожного примірника акту. При цьому один примірник акту з доданим примірником схеми (схематичного плану) передається в бухгалтерію господарства для оприбуткування кормів на рахунках бухгалтерського обліку, а другий примірник акту з другим примірником схеми розміщення кормів – фуражирові, під чію матеріальну відповідальність передаються на зберігання заготовлені грубі та соковиті корми. При цьому комісія на кожен стіг, скирту, бурт, траншею оформляє бирки (на дощечці або щільній фанері), на яких чорнилом або хімічним олівцем вказують номер скирти, бурту або траншеї, номер ланки (бригади), що заготовила даний корм, час заготівлі, об'єм (в кубометрах) і вага (в центнерах). Ці бирки закладаються в умовне місце бурти, скирти тощо. При цьому слід мати на увазі, що важливо в актах зазначати не тільки кількість оприбуткованих кормів, а й їх якість (поживність в кормових одиницях і склад перетравного протеїну). В первинних документах відбивається якість лише силосу. Однак доцільно і за іншими видами кормів враховувати їх якість. Це підвищить інформаційну цінність первинного обліку. Терміни складання актів приймання грубих і соковитих кормів диференціюються залежно від видів оприбутковуваних кормів. Сіно, солома і полова оприбутковуються за актами зазвичай після завершення робіт по скиртування цих кормів на даному полі (ділянці); коренеплоди, складені в бурти на місці збирання для кормових цілей, – також після збирання їх на ділянці, закріпленій за бригадою (ланкою); силос – не раніше ніж через 20 днів після укладання силосної маси в траншею, бурт, курган, силосну споруду.</p>

Джерело [66]

Відповідно до НП(С)БО 30 «біологічний актив – тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди». В бухгалтерському обліку біологічні активи

класифікуються за такими групами: - довгострокові; - поточні; - додаткові
 Інформація про наявність і рух біологічних активів фіксується у первинних документах встановленого зразка, визначених Методичними рекомендаціями щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів, затверджених Наказом Міністерства аграрної політики України від 21 лютого 2008 р. № 73 [65].

НП(С)БО 30 трактує довгострокові біологічні активи як «біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в іншій спосіб економічні вигоди протягом періоду, що перевищує 12 місяців». Облік довгострокових біологічних активів ведеться на активному балансовому рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи» [31].

Інформація про наявність і рух довгострокових біологічних активів відображається в первинних документах наведена у таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 – Інформація про наявність і рух довгострокових біологічних активів відображається в первинних документах

Первинний документ	Характеристика
1	2
Акт приймання довгострокових біологічних активів рослинництва (багаторічних насаджень) і передачі їх в експлуатацію	Згідно Додатку до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» до довгострокових біологічних активів рослинництва відносять виноградники, сади та дерева в лісі. При введенні в експлуатацію ДБА рослинництва на підприємстві призначається спеціальна приймальна комісія. В Акті відображається наступна інформація: вид насаджень, їх вартість, порода, сорт, назва, місце розташування ділянки, її площа, рік закладки насаджень. В Акті може також вказуватись висота насаджень в метрах.
Акт приймання довгострокових біологічних активів тваринництва (формування основного стада)	При переведенні молодняка тварин в основне стадо відбувається його формування. При цьому складається Акт затвердженої форми. Акт складає відповідна посадова особа (завфермою, бригадир або зоотехнік) у день здійснення господарської операції. В ньому вказують групу з якої відбулося переведення худоби, інвентарний номер, кличку, стать, живу вагу, кількість переведених голів, фактичний час переведення. В акті вказують прізвища матеріально-відповідальних осіб, які передали худобу і які прийняли її під свою відповідальність. Крім того, в Акті вказують відділення або ферму з якої відбулося переведення і на яку прийняті тварини та балансову вартість худоби. Акт підписують особи, які фактично здійснили господарську операцію –

Продовження таблиці 1.7

1	2
	матеріально-відповідальні особи, завфермою або бригадир, керівник галузевого підрозділу. На підставі акту проводять облікові записи в Книзі обліку руху тварин та птиці на фермі.
Акт на списання довгострокових біологічних активів рослинництва (багаторічних насаджень)	При списання ДБА рослинництва складається Акт затвердженого зразка. Списання активів здійснює комісія, призначена керівником підприємства. На момент списання ДБА рослинництва в Акті відображають наступні дані: рік посадки рослин, їх первісну вартість, суму амортизації згідно даних фінансового обліку, вказують причину списання об'єкту, неможливість його відновлення або подальшої експлуатації. Акт затверджує керівник підприємства.
Акт на списання довгострокових біологічних активів тваринництва (вибраковка тварин)	Довгострокові біологічні активи тваринництва протягом свого існування можуть з часом втрачати свої продуктивні показники, племінну цінність, крім того, худоба може випадково травмуватися або захворіти. В цих випадках подальше утримання такої тварини економічно недоцільне і така тварина підлягає вибракуванню з основного стада. При цьому комісія оглядає тварину, робить висновок про подальше її використання та складає Акт затвердженого зразка. Вибракувана тварина може бути переведена на відгодівлю, продана, направлена на забій. В Акті зазначається інвентарний номер або кличка тварини, що вибракується, її жива вага, причина вибракування та напрям подальшого використання тварини.

Джерело [24]

Концептуальні методичні настанови з обліку сільськогосподарської продукції містить НП(С)БО 30 «Біологічні активи». Вони ж почасти деталізовані у Методичних рекомендаціях з обліку біологічних активів (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 29.12.2006 № 1315). При цьому зауважимо, що їх норми застосовуються для обліку сільськогосподарської продукції в момент її збору, оскільки отримана в результаті збору продукція являє собою продукт біологічних активів підприємства. Облік же сільськогосподарської продукції рослинництва, отриманої в результаті збору урожаю, підпадає під сферу регулювання НП(С)БО 9 «Запаси». Незважаючи на те, що зібраний урожай може потребувати доопрацювання (сушіння, чищення тощо), яке може виступати як логічне продовження сільськогосподарської діяльності та мати певну подібність із біологічною трансформацією, такі операції відбуваються після відділення продукції від біологічного активу рослинництва, тому не

потрапляють у сферу поширення НП(С)БО 30 «Біологічні активи». Для забезпечення однозначності узагальнимо види сільгосппродуктів як об'єктів обліку в сільському господарстві (таблиця 1.8) [31].

Таблиця 1.8 – Ідентифікація сільськогосподарської продукції у складі активів рослинництва

Біологічні активи рослинництва	Сільськогосподарська продукція	Продукти переробки
Пшениця, жито, ячмінь, овес, просо, гречка, горох, соя	Зерно, зернові відходи, солома	Борошно
Кукурудза на зерно	Зерно, зерновідходи, качани, стебло	Борошно
Соняшник	Насіння	Олія
Буряки цукрові	Коренеплоди, гичка	Цукор
Картопля	Коренеплоди	Крохмаль
Помідори	Плоди	Паста

Джерело [51]

Незважаючи на те, що при первісному визнанні продукції рослинництва вимагається її оцінка за справедливою вартістю, вартість виробничих прямих і накладних витрат повинна відноситися на собівартість продукції протягом усього періоду її вирощування, до збору врожаю, оскільки в той час справедлива вартість не може бути надійно оцінена. Тобто облік процесу виробництва сільгосппродукції безпосередньо визначається особливостями обліку витрат виробництва та калькулювання його собівартості, яка після збору врожаю і буде порівнюватися із справедливою вартістю виходу рослинницьких продуктів [27].

Для обліку витрат виробництва найчастіше використовується простий метод обліку витрат, що передбачає облік витрат за фактичними затратами матеріалів, робочої сили, машин та сільськогосподарської техніки та інших виробничих ресурсів із урахуванням витрат на основну, побічну та супутню продукцію [46].

Процес калькулювання собівартості продукції рослинництва вимагає методичного вирішення ряду питань. По-перше, обґрунтування об'єктів калькуляції та калькуляційних одиниць у рослинництві. В цілому, залежно від

технології і характеру продукції об'єктами калькулювання можуть бути: одиниця продукції в даному господарюючому суб'єкті та його галузі, одиниця продукції за окремими процесами, стадіями чи в структурних підрозділах господарюючого суб'єкта; напівфабрикат. Разом з тим при вирішенні цього питання вітчизняні сільгоспвиробники користуються Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств (у редакції наказу Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 № 132). Останні до об'єктів калькулювання відносять зерно, зернові відходи – за зерновими культурами, насіння – за технічними, коренеплоди, качани – за овочевими тощо. При цьому одиницею калькулювання найчастіше визначається 1 центнер, рідше – 1 тонна [22].

Відповідно до альтернативного підходу, заснованого на врахуванні технологічних особливостей виробничого процесу в сільському господарстві, об'єктами обліку витрат доцільно вважати етапи технологічних процесів виробництва по підрозділах (бригадах, ланках), а на рівні сільгоспідприємств в цілому – етапи технологічних процесів по конкретних групах культур, сільськогосподарські роботи та інші [9]. Наприклад, у циклі осінньо-зимових робіт – осінній обробіток ґрунту, внесення добрив, снігозатримання і подібні; весняних – весняний обробіток ґрунту та підготовку насіння; весняно-літніх – посівні роботи та роботи із захисту і догляду посівів; і лише починаючи із технологічного етапу збирання врожаю є сенс вести мову про традиційні об'єкти калькулювання, якими виступають окремі культури чи групи культур. Такий підхід створює передумови для глибокого аналізу та контролю витрат за технологічними процесами і циклами виробництва і дозволяє оперативно приймати управлінські рішення щодо коригування фактичних витрат і дотримання технологічних норм. Нівелювати наслідки потенційного зростання трудомісткості робіт на ділянці обліку виробництва сільгосппродукції можна за рахунок комплексної автоматизації обліку [17].

По-друге, визначення переліку статей витрат та обґрунтування методики їх відображення в бухгалтерському обліку. У сільськогосподарській галузі, як і в інших галузях, витрати операційної (виробничої) діяльності – наразі рослинництва – класифікуються за економічними елементами, що визначені НП(С)БО 16 «Витрати», зокрема: матеріальні витрати, витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші прямі витрати. Усі прямі витрати в синтетичному обліку сільськогосподарських підприємств збираються за дебетом активного рахунку 23 «Виробництво», тоді як будь-які коригування споживання виробничих ресурсів відображаються за його кредитом (приміром, повернення зворотних відходів, вартість виявленого на виробництві браку тощо) [34].

Вартим науково обґрунтованого вирішення на даному етапі також виступає питання розподілу витрат сільськогосподарських підприємств між періодами з огляду на те, що чи не найважливішою особливістю рослинництва є те, що виробничий процес не обмежується календарним роком. Тому є сенс у попередньому групуванні сукупності виробничих витрат на: витрати минулих років під урожай поточного року; витрати поточного року під урожай поточного року; витрати поточного року під урожай майбутніх років. При цьому у формуванні виробничої собівартості урожаю поточного року об'єктивно повинні брати участь лише витрати під урожай поточного (звітного) року [10].

Методика обліку відповідних витрат передбачена НП(С)БО 30 «Біологічні активи» і припускає облік перехідних витрат як поточних біологічних активів (за означенням, це – «біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та (або) додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує дванадцяти місяців» [8, с. 306]). Оприбуткування таких біологічних активів повинне проводитися за дебетом субрахунку 211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю», котрий в подальшому закривається шляхом списання поточних біологічних

активів на витрати виробництва звітного (калькуляційного) періоду. Разом із тим національні стандарти дозволяють обліковувати поточні біологічні активи зернового господарства, для яких неможливо достовірно визначити справедливую вартість на дату балансу, за первісною (історичною) вартістю із використанням норм НП(С)БО 9 «Запаси» до настання періоду, в якому стає можливим визначити справедливую вартість таких поточних біологічних активів [46].

Наголосимо, що внаслідок істотної залежності рослинництва від природно-кліматичних факторів можливість прогнозування справедливої вартості істотно ускладнюється і на практиці вона переважно не визначається, а бухгалтерський облік відповідних витрат продовжує вестися на рахунку 23 «Виробництво» і відображатися у звітності як незавершене виробництво (в оцінці за сумою фактично понесених виробничих витрат, тобто за фактичною собівартістю). Відтак, поточні біологічні активи не відображаються в системі рахунків бухгалтерського обліку, тому при первісному визнанні сільгосппродукції напряму дебетується рахунок 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» і одночасно кредитується рахунок 23 «Виробництво». Такий підхід, окрім іншого, спотворює саму сутність сільськогосподарської продукції, яка відповідно до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» повинна визнаватися як «результат відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання» [8, с. 306].

По-третє, розподіл витрат між основною, побічною продукцією та незавершеним виробництвом, оскільки саме одночасний вихід поряд з основною продукцією (товарне зерно, коренеплоди тощо) побічної продукції (солома, гичка тощо) є характерною особливістю виробництва в рослинництві. Також можуть мати місце і зерновідходи, котрі також виступають об'єктами обліку витрат. Складність визначення собівартості такої продукції полягає в тому, що до певного моменту виробничий процес має лінійний і безперервний характер, тобто є неподільним, оскільки витрати на виробництво всієї

продукції на початковому етапі поділити неможливо. Але для того, щоб задовольнити потреби управлінського персоналу в інформації для прийняття відповідних управлінських рішень, необхідно мати більш точні показники фактичної собівартості кожного виду продукції, для чого проводять розподіл витрат. Традиційно фактичні витрати рослинництва розподіляються між окремими сільгоспкультурами пропорційно до нормативних витрат згідно з укрупненими нормативами [64].

По-четверте, обґрунтування методики розподілу непрямих витрат між видами продукції. Як відомо, виробничі витрати, крім операційно-технологічних, включають такий елемент як «Загальновиробничі витрати», пов'язані з організацією виробничого процесу на підприємстві та управлінням ним. Здебільшого в структурі виробничих витрат рослинництва загальновиробничі витрати займають близько 5%. Розподіл цих витрат проводиться відповідно до затвердженої облікової політики, тоді як невиробничі витрати (адміністративні витрати, витрати на збут, інші невиробничі витрати операційної діяльності) не відносяться на собівартість продукції рослинництва і покриваються за рахунок прибутку сільгоспвиробника [19].

Синтетичний облік непрямих витрат в рослинництві організовується на активному номінальному рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», як правило, за видами діяльності, яким відповідають додаткові субрахунки, котрі деталізують за аналітичними рахунками у розрізі бригад. У загальноприйнятому порядку за дебетом зазначеного рахунку накопичується інформація про понесені витрати (на утримання апарату управління бригадами; орендна плата за використання сільгосптехніки; ремонт виробничого реманенту; вартість матеріалів та виробів, використаних при підготовці до збору врожаю; збитки від простоїв; витрати на заходи з охорони праці та техніки безпеки; на утримання польових станів; та інші витрати, передбачені НП(С)БО 16 «Витрати»), а за його кредитом – їх списання на виробничу собівартість. При цьому варто наголосити, що відповідно до

згаданих вище Методичних рекомендацій № 132 на сільськогосподарських підприємствах не прийнято розрізняти постійні і змінні загальновиробничі витрати. Тому у формуванні фактичної собівартості вирощеної сільгосппродукції бере участь вся сума визнаних виробничих непрямих витрат [34].

Насамкінець, проводиться оцінка залишків незавершеного виробництва у рослинництві, котрі впливають на визначення фактичної собівартості сільськогосподарської продукції. Вони оцінюються розрахунковим шляхом як алгебраїчна сума незавершеного виробництва на початок звітного періоду і витрат на виробництво продукції у звітному періоді, зменшена на виробничу собівартість реалізованої сільськогосподарської продукції [65].

На емпіричному рівні, як показують дослідження [7], все ще продовжує домінувати оцінка виходу сільгосппродукції за плановою собівартістю, яка доводиться до фактичної згідно з НП(С)БО 16 «Витрати» за допомогою методу сторно (якщо має місце перевищення планової собівартості над фактичною), у протилежному випадку – методом додаткових проведення (при перевищенні фактичної собівартості над плановою) [31].

Наголосимо, що відповідно до облікових стандартів базисом оцінки сільськогосподарської продукції є справедлива вартість за вирахуванням очікуваних витрат із продажу (комісійні посередникам і торговим агентам, збори органів регулювання й товарних бірж; податки та мита на продаж тощо), яка застосовується для оцінки виходу готової продукції під час збору врожаю (відображається за кредитом рахунку 23 «Виробництво»). При цьому в кінці кожного року в бухгалтерії агропідприємств калькулюється фактична собівартість одержаної продукції за прийнятою у господарстві методикою. За таких умов виникає необхідність врахування різниці між фактичною собівартістю та справедливою вартістю рослинницької продукції, оприбуткованої у місця зберігання. Виняток із загального правила становитимуть тільки ті випадки, коли справедлива вартість не може бути встановлена з достатнім ступенем надійності. Наприклад, урожай буде

готовий до збирання лише незабаром і активний ринок для нього тимчасово відсутній, оскільки це нові селективні культури. Відтак, ринкова ціна не може бути надійно визначена, аж поки не з'являться покупці, тому таку продукцію, як виняток, дозволено оцінювати за собівартістю за вирахуванням накопиченої амортизації та накопичених збитків від можливого знецінення [19].

В господарській практиці сільгоспвиробників для надійної оцінки справедливої вартості рекомендується формувати спеціальну комісію, яка діятиме на постійній основі, у складі галузевих фахівців, керівників виробничих підрозділів, матеріально відповідальних осіб і представників бухгалтерських служб. Вона несе колективну відповідальність за достовірність оцінки сільськогосподарської продукції та ухвалює колегіальні рішення. Оскільки аналізований спосіб оцінки, по суті, жодним чином не пов'язаний з фактичними витратами на біологічні перетворення (вирощування сільгосппродукції), забезпечити коректне відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку дозволяє супутнє визнання витрат або доходу від первісного визнання (з огляду на різну направленість відхилень фактичної собівартості сільгосппродукції від її справедливої вартості). Відповідно, при первісному визнанні сільськогосподарської продукції виникають: – доходи (при перевищенні справедливої вартості над фактичною собівартістю сільгосппродукції) – обліковуються на рахунку 710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю»; – витрати (при перевищенні фактичної собівартості сільгосппродукції над її справедливою вартістю) – належні до врахування на рахунку 940 «Втрати від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю» [17].

Тобто оцінка сільськогосподарської продукції на основі справедливої вартості має безпосередній вплив на результати діяльності сільгоспвиробників, генеруючи так звані пасивні доходи або витрати. Тому абсолютно виправданою бачиться пропозиція щодо практичного залучення

державних галузевих управлінь та статистичних органів до встановлення цін активного ринку на специфічні біологічні активи та сільгосппродукцію [1, с. 70], що забезпечить відносну об'єктивність та неупередженість оцінок.

Основні принципи відображення в бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи і про одержані в процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи й сільськогосподарську продукцію та розкриття інформації про них у фінансовій звітності наведені в НП(С)БО 30 «Біологічні активи» (приклади біологічних активів наведені в таблиці 1.9) [22].

Таблиця 1.9 – Класифікація біологічних активів і сільськогосподарської продукції

Активи	Сільськогосподарська продукція, на яку поширюється НП(С)БО 30	Додаткові біологічні активи, на які поширюється НП(С)БО 30	Продукти переробки, на які не поширюється НП(С)БО 30
1	2	3	4
Рослинництво			
Довгострокові біологічні активи			
виноградники	виноград	чубуки	виноматеріали, сокоматеріали
сади дерева в лісі (лісовий масив)	плоди дерева, ділова, дрова	саджанці	сухофрукти, консерви фруктові, пиломатеріали
Поточні біологічні активи			
зернові культури	зерно, зернові відходи, солома		борошно, крупа, комбікорми
овочеві культури	овочі		консерви овочеві, соління
технічні культури	тютюнове листя, насіння соняшнику, цукрові буряки		тютюн ферментів, масло рослинне, цукор
кормові культури	зелена маса, коренеплоди		силос, сінаж
розсадники		саджанці	

Джерело [34]

Придбаний (одержаний) біологічний актив зараховується на баланс підприємства за первісною вартістю, яка визначається відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» або НП(С)БО 9 «Запаси». Міністерством аграрної політики України рекомендовано сільськогосподарським підприємствам застосовувати спеціальні субрахунки галузевого призначення, затверджені галузеві форми

первинних документів та реєстрів журнально-ордерної форми обліку, статті витрат, методи розподілу витрат і калькулювання собівартості продукції, визначення об'єктів обліку витрат і калькуляційних одиниць, обліку державних дотацій, обліку розрахунків продукцією за податками і платежами та інше. Так, для обліку витрат виробництва рекомендовано застосовувати рахунок 23 «Виробництво» до якого при необхідності відкриваються субрахунки для обліку витрат рослинництва, тваринництва, допоміжних та обслуговуючих виробництв і господарств. Для виходу продукції сільськогосподарським підприємствам рекомендовано застосовувати рахунок 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» та субрахунки окремо для обліку продукції рослинництва, тваринництва, допоміжних та обслуговуючих виробництв і господарств, кормів, насіння тощо. Аналогічно за видами виробництв та господарств до синтетичного рахунка 91 «Загальновиробничі витрати» відкриваються субрахунки [28].

Рослинництво — одна із основних галузей сільськогосподарського виробництва. Для обліку витрат і виходу продукції рослинництва використовують субрахунок 231 «Рослинництво» синтетичного рахунка 23 «Виробництво», за дебетом якого обліковують витрати, а за кредитом — вироблену продукцію. Об'єктами обліку витрат у рослинництві є окремі сільськогосподарські культури або групи культур (озимі зернові, пшениця яра, просо, гречка, картопля та ін.), види робіт (оранка на зяб, лущення стерні, снігозатримання тощо), витрати до розподілу (витрати на зрошення, на утримання полезахисних насаджень і т. ін.). інші об'єкти обліку витрат (збирання і скиртування соломи, післязбиральна доробка продукції, виробництво трав'яного борошна тощо). Об'єктами обчислення собівартості у рослинництві є окремі види основної, супутньої та побічної продукції, одержаної від сільськогосподарських культур, окремі сільськогосподарські роботи (наприклад, під урожай наступного року), роботи з поліпшення земельних угідь, а також роботи, що обліковуються як витрати майбутніх

періодів. Витрати у рослинництві обліковують за статтями, передбаченими у табл. 2 [47].

При визначенні собівартості основної продукції окремих культур враховують їх технологічні особливості, наявність супутньої, нестандартної продукції та відходів, що використовуються. Між такими видами продукції витрати розподіляють умовно-розрахунковим методом: загальну суму витрат на вирощування і збирання зернових культур (без вартості соломи) розподіляють між зерном і зерновідходами. При цьому зерновідходи прирівнюють до зерна за вмістом в них повноцінного зерна. При вирощуванні зернових культур на насіння витрати, віднесені на одержання повноцінного зерна, розподіляють між витратами на одержання насіння різної якості (супереліта, еліта, I та II репродукції) пропорційно до його вартості за цінами реалізації. Собівартість центнера насіння визначають діленням суми витрат, віднесених на насіння відповідного класу якості, на його масу після доробки; Собівартість центнера зерна кукурудзи визначають діленням загальної суми витрат на вирощування та збирання кукурудзи (без вартості кукурудзиння) на масу сухого зерна повної стиглості. Перерахунок маси качанів кукурудзи повної стиглості в сухе зерно здійснюють за фактичним виходом зерна з качанів, який визначається хлібоприймальним пунктом (з урахуванням базової вологості зерна в качанах-14%). При необхідності додатково визначають фактичну собівартість центнера кукурудзи в качанах; При визначенні собівартості картоплі, овочів відкритого і закритого ґрунту, продукції баштанних культур і садівництва із загальної суми витрат на їх вирощування та збирання враховують вартість побічної продукції (враховуючи продукцію, яка згодована худобі і оцінена за собівартістю кормових буряків з урахуванням її поживності). Решту суми витрат ділять на кількість повноцінної продукції. Між окремими культурами витрати можна розподіляти пропорційно вартості товарної продукції за цінами реалізації (якщо облік витрат ведуть по групі культур). Обчислену фактичну собівартість продукції рослинництва порівнюють зі справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на

місці продажу, за якою продукція оцінена при її оприбуткуванні, і визначають доходи (витрати) від первісного визнання сільськогосподарської продукції, які включають до складу інших операційних доходів (кредит субрахунку 719) або інших операційних витрат (дебет субрахунку 949). Рахунки обліку витрат при цьому закриваються, крім тих, на яких обліковують витрати у незавершене виробництво (витрати під урожай наступного року). Журнал господарських операцій наведено у таблиці 1.10.

Таблиця 1.10 – Журнал господарських операцій

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1.	Отримано корми від постачальника	208	631
2.	Відображено ПДВ	6442	631
	Зараховано суму податкового кредиту (zareєстровано ПН в ЄРПН)	641	6442
3.	Витрачено корми	231	208
4.	Списано на витрати балансову вартість зіпсованих кормів	24	208
5.	Відображено суму нестачі на забалансовому рахунку	072	
6.	Списано із забалансового рахунку суму нестачі по закінченні строку позовної давності (через три роки)		072
7.	Списано витрати на фінансовий результат наприкінці звітного періоду	901 791	231 901
8.	Отримано кошти цільового фінансування	311	48
9.	Перераховано кошти постачальнику за засоби захисту рослин	371	311
10.	Відображено розрахований ПК за правилом першої події до реєстрації ПН	6442	6441
	Визнаний ПК після того, як ПН була zareєстрована постачальником	641	6442
11.	Оприбутковано засоби захисту рослин	208	631
12.	Закрито розрахунки за ПДВ	6441	631
13.	Відображений взаємозалік заборгованостей	631	371
14.	Відображений дохід від цільового фінансування	48	701
15.	Списаний на фінансовий результат дохід від цільового фінансування	701	791

Джерело [56]

Типові бухгалтерські проведення з обліку біологічних активів рослинництва подані в таблиці 1.11.

Таблиця 1.11 – Облік витрат, пов'язаних з біологічними перетвореннями

Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
1	2	3
Віднесені витрати на біологічні перетворення біологічних активів:		
Нараховано заробітну плату робітникам, зайнятим вирощуванням продукції рослинництва	231	661
Нараховано ЄСВ	231	651

Продовження таблиці 1.11

1	2	3
Придбання насіння від постачальників	208	631
Відображено ПДВ	6442	631
Зараховано суму податкового кредиту (зареєстровано ПН в ЄРПН)	641	6442
Списано добрива, використані для поліпшення родючості земель	231	208
Списано бензин, використаний на роботу механізмів, що працювали безпосередньо при підготовці площ	231	203
Нарахована амортизація необоротних активів	231	131
Списані послуги допоміжних господарств	231	232
Облік послуг сторонніх організацій (водо-, тепло-, газопостачання)	231	631
Відображено ПДВ	6442	631
Зараховано суму податкового кредиту (зареєстровано ПН в ЄРПН)	641	6442
Оплата послуг стороннім організаціям	631	311
Списані загальновиробничі витрати	231	91
Визнано поточні біологічні активи рослинництва, які оцінюються за справедливою вартістю	211	231
Визнано на суму різниці між справедливою вартістю поточних біологічних активів рослинництва та сумою понесених витрат, пов'язаних з їх біологічними перетвореннями:		
- дохід від первісного визнання приросту біологічного активу на дату балансу	231	710
- витрати від первісного визнання біологічного активу на дату балансу	940	231
Первісне визнання поточного біологічного активу рослинництва	27	231
Відображено витрати з біологічних перетворень незрілих біологічних активів	155	131, 23, 27, 661, 651, 91
Переведено довгострокові біологічні активи, які оцінюються за первісною вартістю до групи біологічних активів, які оцінюються за справедливою вартістю:		
- на суму зносу	134	162
- на суму залишкової вартості	161	162
Відображено переоцінку довгострокових біологічних активів, які оцінюються за справедливою вартістю:		
- дооцінка	161	710
- уцінка	949	161
Перекласифікація довгострокових біологічних активів в утримувані для продажу:		
- включено довгострокові біологічні активи до групи вибуття, оцінені	286	161

Джерело [47]

Схема обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарських кооперативів з використанням рахунків класу 9 наведена на рисунку 1.4.

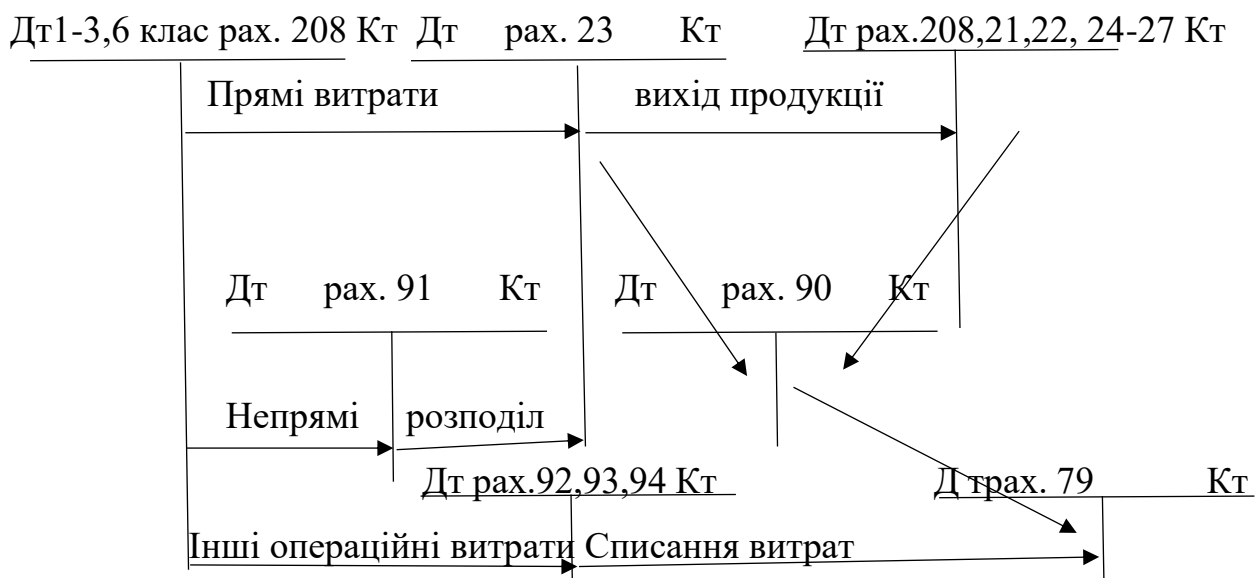

Рисунок 1.4 – Схема обліку витрат операційної діяльності сільськогосподарських кооперативів з використанням рахунків класу 9

Джерело [32]

Права підприємства щодо організації бухгалтерського обліку

Права підприємства щодо організації бухгалтерського обліку наведено на рисунку 1.5.

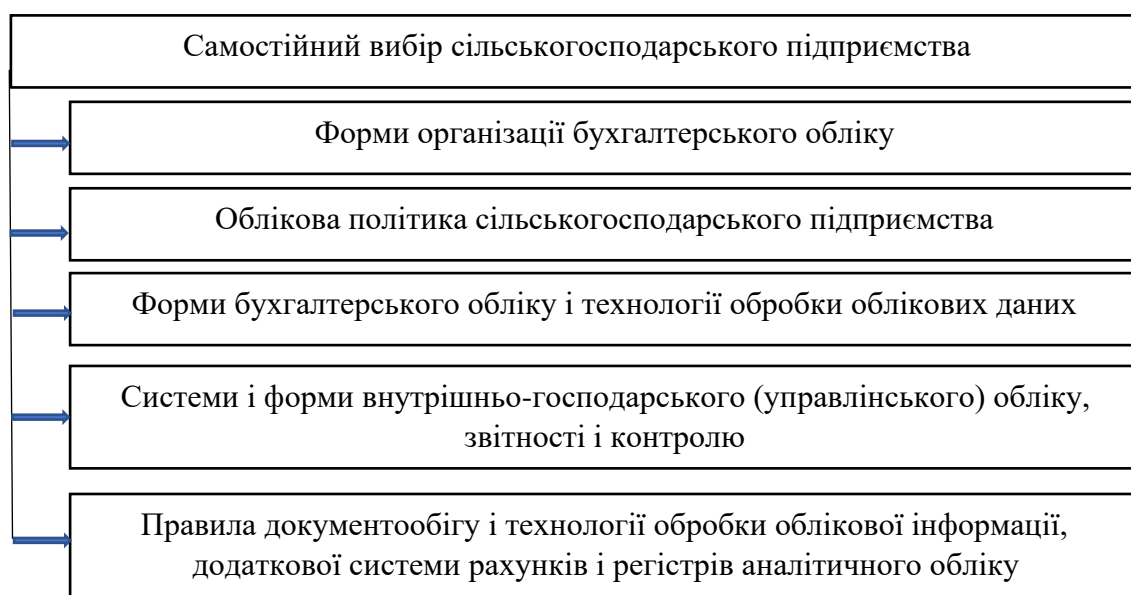

Рисунок 1.5 – Права підприємства щодо організації бухгалтерського обліку

Джерело [64]

Схема автоматизації облікового процесу наведена на рисунку 1.6.

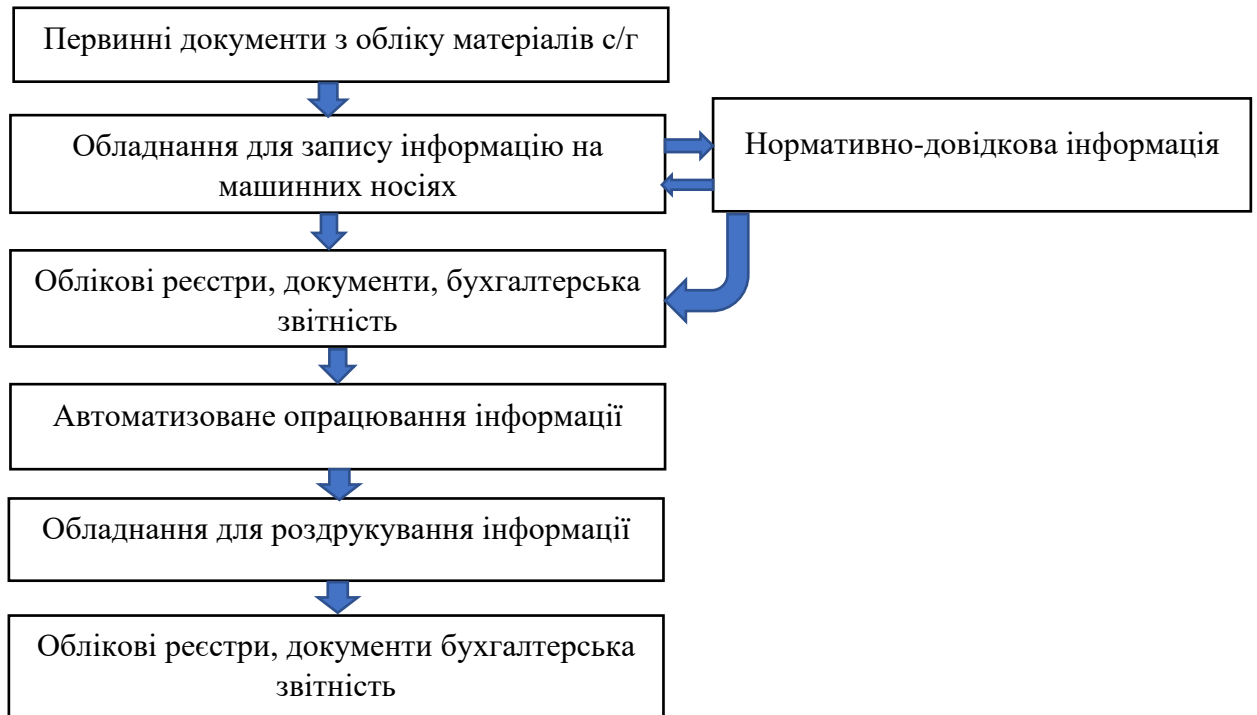

Рисунок 1.6 – Схема автоматизації облікового процесу матеріалів

Джерело [19]

1.3 Аудит матеріалів сільськогосподарського призначення

Аудит матеріалів сільськогосподарського призначення- один з найбільш складних ділянок облікової роботи та один з трудомістких етапів перевірки фінансової звітності.

Мета аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення – висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків матеріалів сільськогосподарського призначення у всіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам [9].

І дійсно, з цим твердженням важко не погодитись, адже аудит матеріалів сільськогосподарського призначення проводиться для того, щоб одержати належні і достовірні аудиторські докази, щодо їх обліку та відображення у фінансовій звітності з метою висловлення незалежної думки аудитора щодо її

достовірності та відповідності концептуальній основі фінансової звітності [63].

Для задоволення потреб користувачів в отриманні повної, правдивої та неупередженої інформації щодо матеріалів сільськогосподарського призначення аудиторю необхідно виконати такі основні завдання для досягнення вказаної мети:

- здійснення контролю за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з матеріалами сільськогосподарського призначення;
- встановлення правильності визнання активів запасами згідно з НП(С)БО 9 «Запаси»;
- перевірка дотримання підприємством облікової політики щодо відображення матеріалів сільськогосподарського призначення в обліку та звітності;
- перевірка правильності формування первісної вартості матеріалів сільськогосподарського призначення;
- дослідження стану складського господарства матеріалів сільськогосподарського призначення;
- встановлення повноти і правильності відображення в бухгалтерському обліку надходження матеріалів сільськогосподарського призначення за їх напрямками;
- підтвердження (спростування) доцільності вибору підприємством методу списання матеріалів сільськогосподарського призначення на витрати підприємства;
- перевірка дотримання встановлених нормативів використання матеріалів сільськогосподарського призначення на виробництво;
- дослідження правильності і повноти відображення в обліку господарських операцій з вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення за їх каналами;
- перевірка правильності віднесення вартості матеріалів сільськогосподарського призначення, використаних на виробництво;

- перевірка правильності та своєчасності відображення матеріалів сільськогосподарського призначення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності;

- дослідження протизаконних дій, пов'язаних із рухом матеріалів сільськогосподарського призначення, суттєвих порушень і помилок у бухгалтерському обліку та звітності [55].

Загалом облікову політику можна характеризувати як вибір методик, прийомів і способів ведення бухгалтерського обліку із тих, які наведені в нормативних документах з методології бухгалтерського обліку в межах загальних правил і принципів його організації [33].

Дуже важливим завданням аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення є встановлення, чи дотримується підприємство тих методів, принципів та процедур щодо даного виду активів, які обрані ним та прописані в наказі про облікову політику [14].

Формування облікової політики щодо матеріалів сільськогосподарського призначення на підприємствах здійснюється на підставі Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [50] та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів [62].

Розроблена анкета допоможе аудитору проаналізувати основні положення облікової політики щодо відображення матеріалів сільськогосподарського призначення в обліку та звітності, виявити невідповідність положень наказу про облікову політику чинним нормативним актам та фактично звірити правильність застосування елементів, які зазначені в наказі з їх застосуванням в практичній діяльності підприємства [23].

При перевірці треба звернути увагу на нормативно-законодавчу базу, якою користується підприємство. Загальна схема регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності для обліку матеріалів сільськогосподарського призначення наведена на рисунку 1.7.

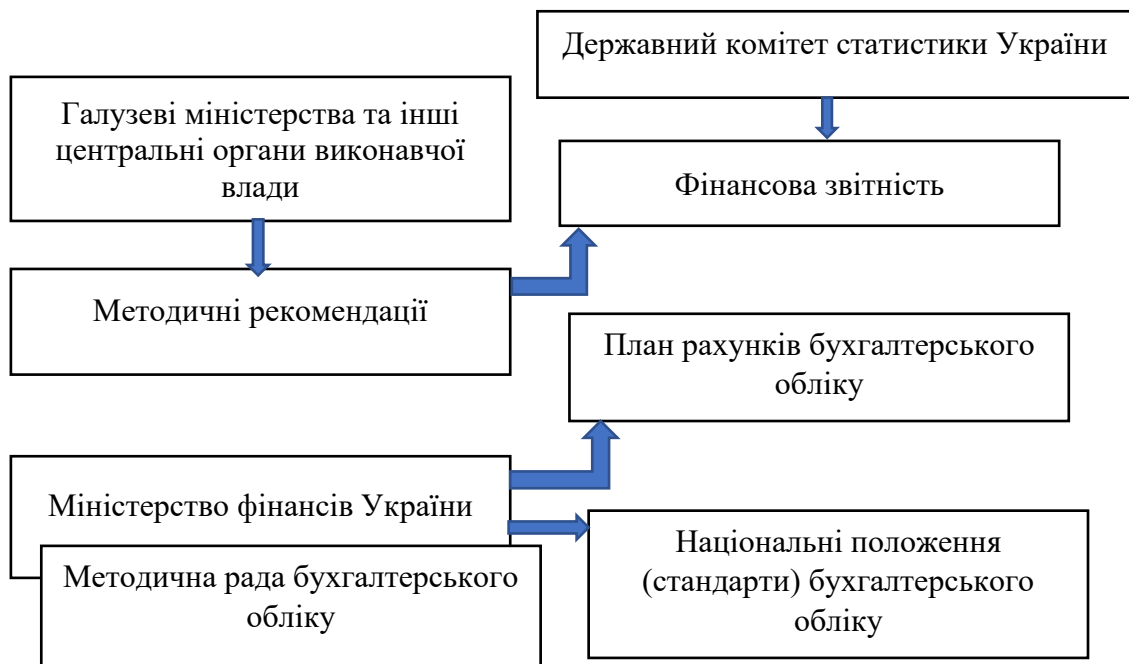

Рисунок 1.7 – Регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності для обліку матеріалів сільськогосподарського призначення

Джерело [45]

Джерелами інформації для здійснення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення є документи, які зазначені в таблиці 1.12.

Таблиця 1.12 – Джерела інформації для аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення

Вид джерела інформації	Найменування
Первинні документи по обліку запасів	Накладні, рахунки-фактури, картки складського обліку, прибуткові ордери, накладні-вимоги на відпуск, лімітно-забірні карти
Аналітичні реєстри обліку запасів	Відомості аналітичного облік запасів, звіти матеріально-відповідальних осіб
Реєстри синтетичного обліку запасів	Головна книга, відомості руху запасів, журнали №3,5,6
Фінансова звітність підприємства	Баланс (Звіт про фінансовий стан), Примітки до річної фінансової звітності

Джерело: [14]

Для ефективної організації проведення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення необхідно дотримуватись певних етапів. Послідовність аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення наведена на рисунку 1.8.

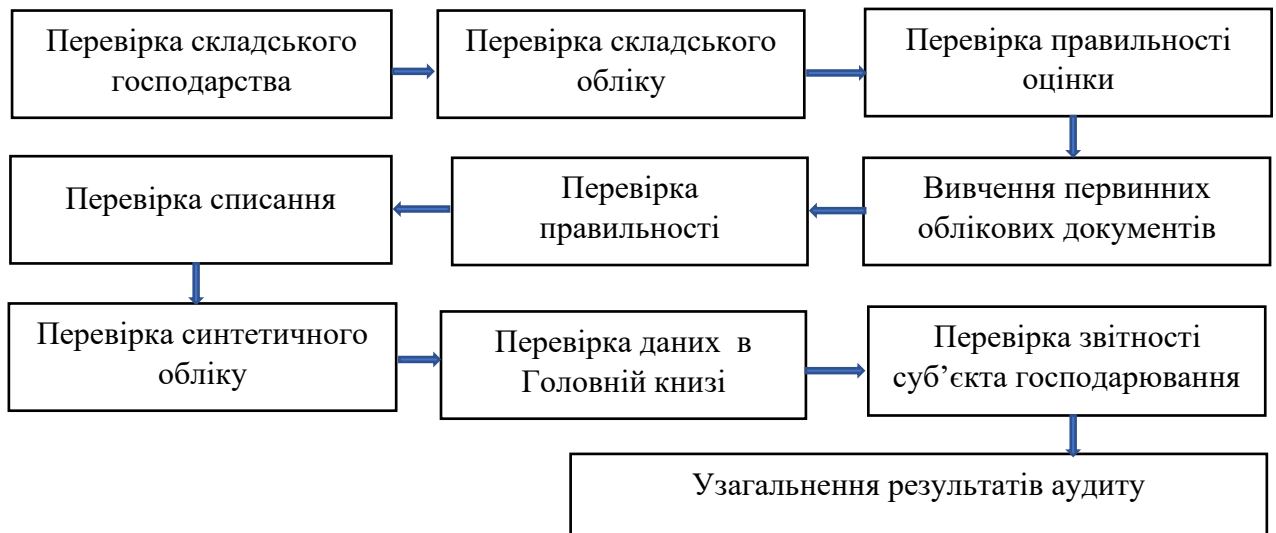

Рисунок 1.8 – Алгоритм проведення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення

Джерело: [57]

Першим етапом проведення аудиторської перевірки є планування. Метою планування аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення є привернення уваги аудитора до найважливіших напрямків аудиту, виявлення проблем, які варто перевірити найретельніше [8, с. 382].

Залежно від предмету аудиторського дослідження, завдань, передбачених договором, запланованого рівня суттєвості, аудитор обирає методику проведення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення та фіксує відповідні аудиторські процедури у програмі аудиту [13].

При здійсненні аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення аудитор використовує як документальні, так і фактичні (органолептичні) методи перевірки [53].

Етап аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення наведені на рисунку 1.9.

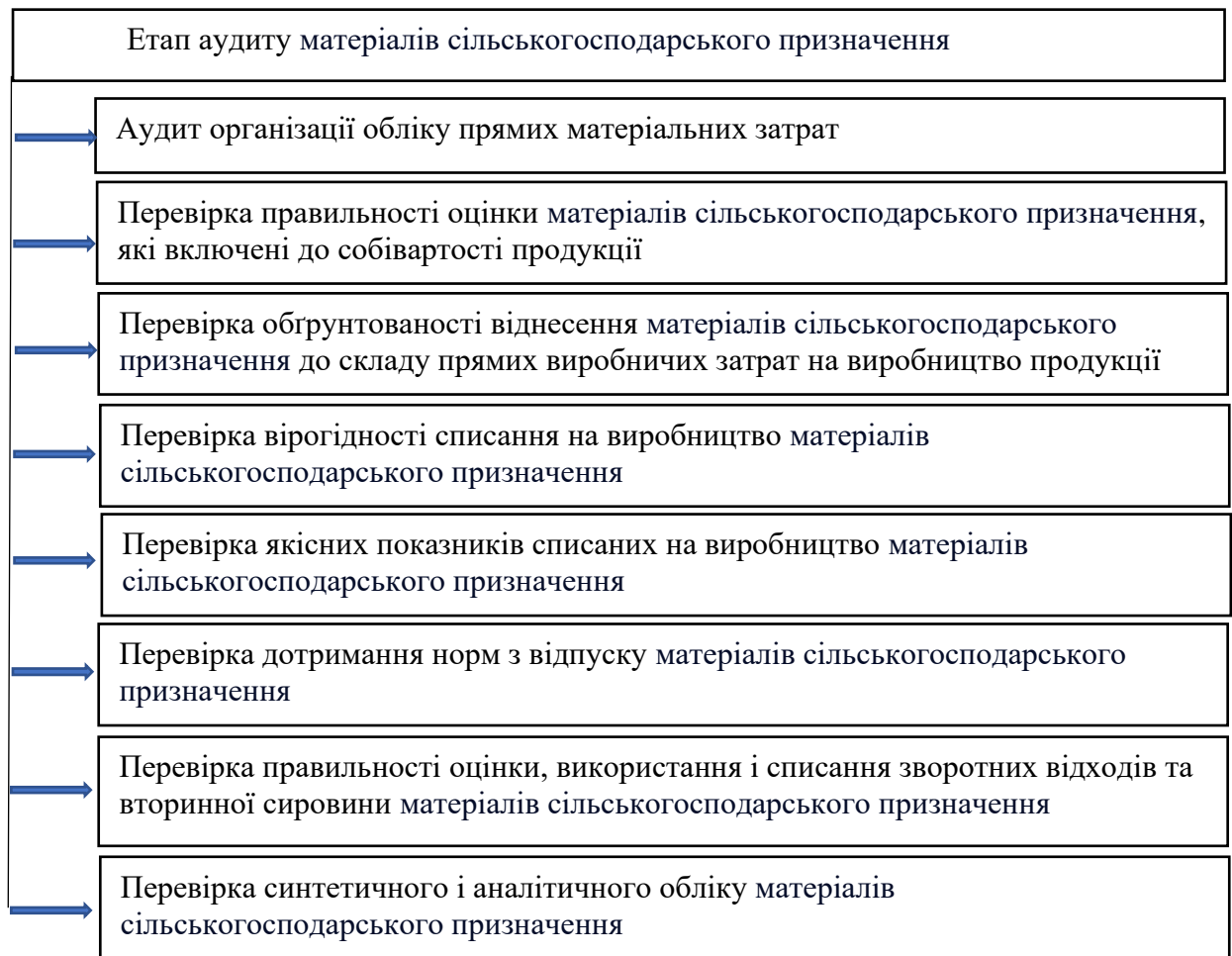

Рисунок 1.9 – Етап аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення

Джерело: [57]

На початковій стадії аудиту, аудитор проводить ознайомлення з бізнесом клієнта, оцінює вплив на діяльність підприємства зовнішніх та внутрішніх факторів його діяльності з метою оцінки властивого ризику [15].

Наступною процедурою є оцінка системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання що є метою встановлення величини ризику контролю [30].

Перелік аудиторських процедур для перевірки матеріалів сільськогосподарського призначення наведено на рисунку 1.10.

Перелік аудиторських процедур для перевірки матеріалів сільськогосподарського призначення	
→	Перевірка наявності договорів про повну матеріальну відповідальність
→	Перевірка дотримання строків, порядку, документального оформлення та відображення в обліку результатів проведення інвентаризації виробничих запасів
→	Зустрічна перевірка даних договору, документів на оплату, прибуткових накладних, інших супровідних документів з даними відображеними у аналітичному та бухгалтерському обліку
→	Перевірка відповідності прибуткових та видаткових накладних записам в журналі реєстрації
→	Перевірка формування первісної вартості товарно-матеріальних цінностей при надходженні
→	Перевірка невідфактурованих поставок на предмет оприбуткування та відпуск товарно-матеріальних цінностей у виробництво
→	Перевірка своєчасності оприбуткування запасів
→	Перевірка документального оформлення та відображення в обліку результатів переоцінки товарно-матеріальних цінностей
→	Перевірка документального оформлення товарно-матеріальних цінностей, які знаходяться на відповідному зберіганні
→	Перевірка документального оформлення запасів, які знаходяться в дорозі
→	Перевірка документального оформлення, відображення в обліку та незмінності методу оцінки вибуття товарно-матеріальних цінностей
→	Перевірка правомірності внесення змін в облікову політику з питань вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення

Рисунок 1.10 – Перелік аудиторських процедур для перевірки матеріалів сільськогосподарського призначення

Джерело: [29]

Наступною дією є складання плану проведення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення, в якому зазначається перелік етапів аудиту, склад аудиторських процедур за кожним етапом, виконавець процедур та період перевірки [57].

Документування плану аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення має бути достатнім для відображення запланованого характеру, часу та обсягу процедур і подальших аудиторських процедур на рівні тверджень для кожного суттєвого класу операцій, залишків на рахунках [29].

На підставі плану аудиту аудитор складає програму перевірки матеріалів сільськогосподарського призначення. Програма аудиторської перевірки матеріалів сільськогосподарського призначення повинна включати дослідження стану збереження, нормування витрат та оприбуткування, правильність оцінювання, використання матеріалів сільськогосподарського призначення [6].

Під час підготовки програми аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення треба враховувати такі обставини:

- визначені оцінки ризику суттєвих викривлень матеріалів сільськогосподарського призначення;
- рівень впевненості, який має бути забезпечений під час отримання аудиторських доказів у процесі виконання процедур по суті для перевірки матеріалів сільськогосподарського призначення;
- заплановані терміни виконання тестів контролю і процедур по суті для перевірки матеріалів сільськогосподарського призначення;
- можливість координації, необхідність залучення асистентів, аудиторів або експертів [33].

Організацію аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення доцільно розпочати перевірки своєчасності і повноти проведення інвентаризації матеріалів сільськогосподарського призначення [14].

При перевірці надходження матеріалів сільськогосподарського призначення досліджується: повнота оприбуткування, відповідність за кількістю та якістю за даними приймальних документів і складених матеріально відповідальними особами [62].

Перевіряють договори про повну матеріальну відповідальність щодо збереження матеріалів сільськогосподарського призначення [7].

Наступним етапом є з'ясування встановленої методики оцінки матеріалів сільськогосподарського призначення, яка регламентована обліковою політикою підприємства [23].

Послідуючим етапом є перевірка методу оцінки матеріалів сільськогосподарського призначення під час їх списання. Перевіряючи відпуск матеріалів сільськогосподарського призначення на сторону, перевіряється підстава відпуску та умови реалізації, при цьому перевіряються дані первинних документів [14].

При виявленні нестач та збитків матеріалів сільськогосподарського призначення при інвентаризації встановлюються винні особи [55].

Типовими помилками, що виникають під час здійснення операцій з матеріалів сільськогосподарського призначення можуть бути:

- незадовільна організація складського господарства збереження матеріалів сільськогосподарського призначення;
- невиконання завдань щодо заготовлення (придбання) матеріалів сільськогосподарського призначення;
- завищення собівартості придбаних матеріалів сільськогосподарського призначення;
- порушення правил приймання вантажів з матеріалами сільськогосподарського призначення;
- неповне оприбуткування матеріалів сільськогосподарського призначення;
- необґрунтовані претензії до постачальників щодо поставки матеріалів сільськогосподарського призначення;
- нераціональне витрачання матеріалів сільськогосподарського призначення;
- порушення норм і лімітів відпуску матеріалів сільськогосподарського призначення;

- порушення порядку проведення інвентаризації матеріалів сільськогосподарського призначення;
- нестача або надлишок матеріалів сільськогосподарського призначення;
- помилки і підробки в документах з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення;
- помилки у визначенні сум уцінок, дооцінок матеріалів сільськогосподарського призначення та їх відображення в обліку [26].

Таким чином, сільськогосподарська діяльність – процес управління біологічними перетвореннями з метою отримання сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів. Сільськогосподарська продукція – актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання.

Рослинництво — одна із основних галузей сільськогосподарського виробництва. Матеріали на складах розміщують по секціях, а в них – за окремими групами і типами, сортами, розмірами, в штабелях, на стелажах, полицях і т.д. У зерно-, насіннесховищах тощо секції повинні бути відокремлені герметичною перегородкою, що виключає можливість змішування продукції різних видів, сортів і репродукцій. У місцях зберігання прикріплюють спеціальні ярлики з назвою та характеристикою певного виду продукції й матеріалів, а при необхідності – і призначенням, які виписуються безпосередньо комірником. Облік руху матеріалів сільськогосподарського призначення на складах здійснює матеріально відповідальна особа. Облік ведеться на рахунку 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення».

Мета аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення – висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків матеріалів сільськогосподарського призначення у всіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам. Для задоволення потреб користувачів в отриманні повної, правдивої та неупередженої інформації щодо матеріалів

сільськогосподарського призначення аудиторю необхідно виконати такі основні завдання для досягнення вказаної мети: здійснення контролю за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з матеріалами сільськогосподарського призначення; встановлення правильності визнання активів запасами згідно з НП(С)БО 9 «Запаси»; перевірка дотримання підприємством облікової політики щодо відображення матеріалів сільськогосподарського призначення в обліку та звітності; перевірка правильності формування первісної вартості матеріалів сільськогосподарського призначення; дослідження стану складського господарства матеріалів сільськогосподарського призначення; встановлення повноти і правильності відображення в бухгалтерському обліку надходження матеріалів сільськогосподарського призначення за їх напрямками; підтвердження доцільності вибору підприємством методу списання матеріалів сільськогосподарського призначення на витрати підприємства; перевірка дотримання встановлених нормативів використання матеріалів сільськогосподарського призначення на виробництво; дослідження правильності і повноти відображення в обліку господарських операцій з вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення за їх каналами; перевірка правильності віднесення вартості матеріалів сільськогосподарського призначення, використаних на виробництво; перевірка правильності та своєчасності відображення матеріалів сільськогосподарського призначення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності; дослідження протизаконних дій, пов'язаних із рухом матеріалів сільськогосподарського призначення, суттєвих порушень і помилок у бухгалтерському обліку та звітності.

2 ОБЛІК МАТЕРІАЛІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ПРАТ «СОНЯЧНЕ 2007»

2.1 Загальна характеристика ПрАТ «Сонячне 2007»

Приватне акціонерне товариство «СОНЯЧНЕ 2007» засноване та зареєстроване 29 липня 2008 року, відзначається своєю правовою адресою у селі Малишівка, Запорізький район, Запорізька область, Україна, на вулиці Молодіжна. Організацією керує голова правління Тарасевич Роман Анатолійович. Статутний капітал підприємства становить 9 561 685,00 гривень.

ПрАТ «СОНЯЧНЕ 2007» має код за Єдиною державною реєстрацією юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців (Код ЄДРПОУ) 25677850.

Також, основні види діяльності підприємства включають:

- вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур (Код 01.11);
- вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів (Код 01.13);
- вирощування інших однорічних і дворічних культур (Код 01.19);
- вирощування зерняткових і кісточкових фруктів (Код 01.24).

Підприємство «Сонячне 2007» виникло 29 липня 2008 року як Відкрите акціонерне товариство в результаті процесу приватизації. Заснування підприємства відбулося на підставі наказу Регіонального відділення Фонду державного майна по Запорізькій області від 05.11.07 №498. Цей процес перетворив державне підприємство «Сонячне» у відкрите акціонерне товариство відповідно до законодавства України, зокрема: «Про приватизацію державного майна», «Про Державну програму приватизації», «Про господарські товариства», «Про особливості приватизації державного майна в агропромисловому комплексі», а також за постановою Кабінету Міністрів України від 11.09.96 №1099 «Про затвердження порядку перетворення в

процесі приватизації державних, орендних підприємств і підприємств із змішаною формою власності у відкриті акціонерні товариства».

ПрАТ «Сонячне 2007» є юридичним наступником прав та обов'язків державного підприємства «Сонячне», яке, в свою чергу, було правонаступником Державного підприємства дослідного господарства «Сонячне» Інституту олійних культур Української академії аграрних наук та Державного дослідного господарства «Сонячне» Інституту олійних культур Української академії аграрних наук, створеного на базі частини земель та майна Інституту олійних культур Української академії аграрних наук згідно з наказом Української академії аграрних наук №132 від 14.12.1998 року.

Наказ №1 «Про облікову політику товариства та організацію бухгалтерського обліку», від 28 грудня 2011 р. с. Малишівка, Запорізького району, Запорізької області, визначає положення про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику ПрАТ «Сонячне 2007». Метою цього положення є встановлення єдиної методології бухгалтерського обліку активів, зобов'язань, власного капіталу, розподіл обов'язків і відповідальності для організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Положення розроблено відповідно до чинного законодавства та стандартів бухгалтерського обліку.

Основні ризики в діяльності товариства пов'язані переважно з кліматичними умовами та можливістю захворювань рослин. Для зменшення ризиків, товариство використовує заходи з обробки посівів засобами захисту рослин.

Щодо розширення виробництва та ринків збуту, ПрАТ «Сонячне 2007» планує нарощування обсягів виробництва, впровадження ґрунтозахисних систем землеробства та енергозберігаючих технологій. Здійснює реалізацію продукції через прямий продаж, укладаючи договори купівлі-продажу та поставки. Джерела сировини включають насіннєвий матеріал оригінального та елітного насіння, отриманого від виробників та наукових установ різних областей України.

Аналіз впливу на господарську діяльність та шляхи покращення ліквідності показує, що:

1. Негативними впливами є: відсутність підтримки сільського господарства з боку держави: Товариство стикається з проблемою відсутності належної підтримки від держави, що може негативно впливати на його господарську діяльність; низькі закупівельні ціни на с/г продукцію: Знижені ціни на продукцію на стадії сировини можуть не покривати собівартість продукції, що створює фінансові труднощі.

2. Фінансування діяльності показує: залежність від грошових коштів від реалізації с/г продукції – товариство фінансує свою діяльність за рахунок грошових коштів від реалізації власної продукції; недостатність робочого капіталу – недостатність робочого капіталу для поточних потреб може створювати проблеми з ліквідністю.

3. Шляхи покращення ліквідності можуть бути через: підвищення рентабельності виробництва – зниження собівартості продукції та досягнення прибутку може сприяти покращенню ліквідності; отримання кредитів з пільговими відсотками – можливість отримання кредитів з пільговими відсотками може забезпечити додатковий робочий капітал; розширення обсягів виробництва – розширення обсягів виробництва та реконструкція можливі за умови зростання платоспроможності та попиту споживачів.

4. Істотні фактори для майбутньої діяльності є: стабілізація політичної та економічної ситуації в Україні: Стабільні умови можуть позитивно вплинути на діяльність товариства; надання дотацій сільськогосподарським товаровиробникам: Отримання дотацій може полегшити фінансове становище товариства; подолання економічної кризи в Україні: Вирішення економічної кризи може сприяти поліпшенню фінансового стану.

5. Заходи на майбутнє: вирощування врожайних сортів та оптимізація виробництва – використання врожайних сортів та оптимізація процесів виробництва можуть позитивно вплинути на прибутковість; робота над збільшенням попиту на продукцію – збільшення попиту на продукцію може

забезпечити додаткові доходи; диверсифікація виробництва – розширення видів продукції може зменшити ризики впливу економічних чинників.

Цей аналіз може бути використаний для розробки стратегії подальшого розвитку та управлінських рішень товариства.

2.2 Облік матеріалів сільськогосподарського призначення ПрАТ «Сонячне 2007»

ПрАТ «Сонячне 2007» спеціалізується на вирощуванні оригінального, репродукційного та товарного насіння зернових та технічних культур, таких як пшениця, ячмінь, соняшник, просо, ріпак, горох. Детальні обсяги виробництва та обсяги в грошовому виразі для кожного виду продукції наведено нижче:

- Озима пшениця: 1649 т., 3383 тис. грн.
- Ячмінь озимий: 546 т., 1445 тис. грн.
- Ячмінь ярий: 50 т., 189 тис. грн.
- Горох: 304 т., 914 тис. грн.
- Овес: 18 т., 32 тис. грн.
- Соняшник: 991 т., 6822 тис. грн.
- Ріпак озимий: 397 т., 2794 тис. грн.
- Баштанні продовольчі: 41 т., 79 тис. грн.

Середньореалізаційні ціни за 1 тону продукції:

- Озима пшениця: 3788 грн.
- Ячмінь: 3684 грн.
- Соняшник: 8746 грн.
- Овес: 3195 грн.
- Ріпак: 10661 грн.
- Баштанні: 2003 грн.
- Горох: 4644 грн.

Сума виручки від реалізації продукції в розрізі видів:

- Пшениця: 3778 тис. грн (15% в об'ємі виробництва)
- Ячмінь: 2042 тис. грн (8% в об'ємі виробництва)
- Соняшник: 11343 тис. грн (46% в об'ємі виробництва)
- Овес: 561 тис. грн (2% в об'ємі виробництва)
- Ріпак: 4071 тис. грн (16% в об'ємі виробництва)
- Горох: 2609 тис. грн (11% в об'ємі виробництва)

ПрАТ «Сонячне 2007» не експортує свою продукцію. Перспективні види виробництва включають вирощування ріпаку, соняшнику та ячменю. Основні ринки збуту - сільгоспвиробники та заготівельники, зокрема в Запорізькій, Дніпропетровській областях та м. Київ.

Основні клієнти включають ТОВ «КАРГІЛЛ», ПАТ «Відрадененське», ТОВ «Денопт Сервіс», ТОВ «РСМ Плюс», ТОВ «Муліно Трейд», ТОВ «АТ «Гранд», ТОВ «Бревіс», ТОВ «ВКФ «Янус», ТОВ «ТД «ЕКО Лідер», ТОВ «Прометей-Агрі», ППТВФ «Обрій-Агро».

Організаційні основи бухгалтерського обліку передбачають створення відповідної організаційної структури та встановлення зобов'язань для виконавчого органу та служби бухгалтерського обліку. Головний бухгалтер має права і обов'язки, які визначаються посадовими інструкціями, і несе персональну відповідальність перед директором за дотримання правил організації бухгалтерського обліку та облікової політики. Заступник головного бухгалтера здійснює контроль за оформленням документів та виконує обов'язки головного бухгалтера у разі його відсутності. Також передбачено проведення щорічної аудиторської перевірки для підтвердження достовірності фінансової звітності.

Цей наказ визначає норми документообігу для господарських операцій. Для цього слід використовувати типові форми первинної документації, які повинні містити обов'язкові реквізити згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року №996. Документальне забезпечення бухгалтерського обліку повинно відповідати наказу Міністерства фінансів №88 від 24.05.1995 р. Подання

первинних документів до служби бухгалтерського обліку повинно відбуватися згідно з прийнятим графіком документообігу (додаток №2 до Положення).

Також визначено перелік посадових осіб, які мають право підпису документів. Директор відповідає за фінансові та податкові звіти, статистичну та оперативну звітність, господарські договори тощо. Заступник директора відповідає за аналогічні завдання, а головний бухгалтер – за реєстри бухгалтерського обліку, розрахунково-платіжні документи тощо. Касир підписує касові документи, а бухгалтер - статистичну та оперативну звітність та реєстри бухгалтерського обліку.

Також встановлено порядок видачі документів з бухгалтерії в тимчасове користування. Дозвіл на це повинен надавати головний бухгалтер або директор підприємства.

Щодо зберігання документів, то первинні документи і реєстри бухгалтерського обліку, виконані на паперових носіях інформації, повинні зберігатися в бухгалтерії протягом строків, визначених чинним законодавством України.

Стосовно плану рахунків бухгалтерського обліку, вказано, що служба бухгалтерського обліку використовує робочий план рахунків згідно додатку №3 до Положення. Зазначено, що головний бухгалтер може вводити додаткові субрахунки для необхідної деталізації облікової інформації.

Щодо інвентаризаційної роботи, передбачено проведення інвентаризації відповідно до Інструкції з інвентаризації, затвердженої Міністерством фінансів України. Визначено цілі інвентаризації, такі як перевірка наявності та стану активів і зобов'язань, оцінка ефективності застосування методів бухгалтерського обліку, формування пропозицій щодо змін облікової політики тощо.

Порядок проведення інвентаризації визначається директором товариства відповідно до конкретних умов та строків.

Форми первинних документів для обліку запасів на ПрАТ «Сонячне 2007» наведено в таблицях 2.1.

Таблиця 2.1 – Форми первинних документів для обліку запасів на ПрАТ «Сонячне 2007»

№ форми	Назва первинного документа
ВЗСГ-1	Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей
ВЗСГ-2	Лімітно-забірна картка на отримання запасних частин
ВЗСГ-3	Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин
ВЗСГ-4	Акт витрати насіння і садивного матеріалу
ВЗСГ-5	Акт на списання виробничого та господарського інвентарю
ВЗСГ-6	Відомість дефектів машин
ВЗСГ-7	Товарна накладна
ВЗСГ-8	Накладна (внутрішньогосподарського призначення)
ВЗСГ-9	Відомість витрати кормів
ВЗСГ-10	Книга складського обліку
форма 92	Акт приймання грубих та соковитих кормів

Джерело: дані підприємства

Журнал господарських операцій ПрАТ «Сонячне 2007» наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Журнал господарських операцій ПрАТ «Сонячне 2007»

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	2	3	4	5
1	Отримано корми від постачальника	208	631	50 000
2	Відображено податковий кредит із ПДВ	6442	631	10 000
	Зараховано суму податкового кредиту (зареєстровано ПН в ЄРПН)	641	6442	10 000
3	Витрачено корми	231	208	28 000
4	Списано на витрати балансову вартість зіпсованих кормів	24	208	10 000
5	Відображено суму нестачі на забалансовому рахунку	072		2 000
6	Списано із забалансового рахунку суму нестачі по закінченні строку позовної давності (через три роки)		072	2 000
7	Списано витрати на фінансовий результат наприкінці звітного періоду	901 791	231 901	28 000 28 000
8	Отримано кошти цільового фінансування	311	48	96 000
9	Перераховано кошти постачальнику за засоби захисту рослин	371	311	96 000
10	Відображено розрахований ПК за правилом першої події до реєстрації ПН	6442	6441	16 000
	Визнаний ПК після того, як ПН була зареєстрована постачальником	641	6442	16 000
11	Оприбутковано засоби захисту рослин	208	631	80 000
12	Закрито розрахунки за ПДВ	6441	631	16 000
13	Відображений взаємозалік заборгованостей	631	371	96 000

Продовження таблиці 2.2

14	Відображений дохід від цільового фінансування	48	701	96 000
15	Зменшено дохід на ПДВ	701	641	16 000
16	Списаний на фінансовий результат дохід від цільового фінансування	701	791	80 000

Джерело: дані підприємства

Журнал господарських операцій з обліку біологічних активів рослинництва ПрАТ «Сонячне 2007» подані в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Журнал господарських операцій з обліку біологічних активів рослинництва ПрАТ «Сонячне 2007»

Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	2	3	4
Віднесені витрати на біологічні перетворення біологічних активів:			
Нараховано заробітну плату робітникам, зайнятим вирощуванням продукції рослинництва	231	661	10000
Нараховано ЄСВ	231	651	2200
Придбання насіння від постачальників	208	631	2800
Відображено ПДВ	6442	631	560
Зараховано суму податкового кредиту (зарєстровано ПН в ЄРПН)	641	6442	560
Списано добрива, використані для поліпшення родючості земель	231	208	2800
Списано бензин, використаний на роботу механізмів, що працювали безпосередньо при підготовці площ	231	203	1000
Нарахована амортизація необоротних активів	231	131	3000
Списані послуги допоміжних господарств	231	232	5000
Облік послуг сторонніх організацій (водо-, тепло-, газопостачання)	231	631	10000
Відображено ПДВ	6442	631	2000
Зараховано суму податкового кредиту (зарєстровано ПН в ЄРПН)	641	6442	2000
Оплата послуг стороннім організаціям	631	311	12000
Списані загальновиробничі витрати	231	91	1500
Визнано поточні біологічні активи рослинництва, які оцінюються за справедливою вартістю	211	231	35500
Визнано на суму різниці між справедливою вартістю поточних біологічних активів рослинництва та сумою понесених витрат, пов'язаних з їх біологічними перетвореннями:			
- дохід від первісного визнання приросту біологічного активу на дату балансу	231	710	1000
- витрати від первісного визнання біологічного активу на дату балансу	940	231	800

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4
Первісне визнання поточного біологічного активу рослинництва	27	231	200
Відображено витрати з біологічних перетворень незрілих біологічних активів:			
- Знос	155	131	2000
- Нарахована заробітна плата	155	661	5000
- Нараховано ЄСВ	155	651	1100
Переведено довгострокові біологічні активи, які оцінюються за первісною вартістю до групи біологічних активів, які оцінюються за справедливою вартістю:			
- на суму зносу	134	162	4000
- на суму залишкової вартості	161	162	2000
Відображено переоцінку довгострокових біологічних активів, які оцінюються за справедливою вартістю:			
- дооцінка	161	710	6000
- уцінка	949	161	4000
Перекласифікація довгострокових біологічних активів в утримувані для продажу:			
- включено довгострокові біологічні активи до групи вибуття, оцінені	286	161	5000

Джерело: дані підприємства

2.3 Аналіз фінансового стану ПрАТ «Сонячне 2007»

Джерелом аналізу необоротних активів є Баланс (Звіт про фінансовий стан). При цьому в процесі аналізу Балансу також аналізуються дані аналітичного та синтетичного обліку, облікові регістри, примітки до фінансової звітності, в яких інформація є більш розширеною.

Ліквідність підприємства відображає його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями наявними оборотними ресурсами шляхом швидкого конвертування їх у грошові кошти. Аналіз ліквідності за 2018-2022 рр. наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз ПрАТ «Сонячне 2007» за 2018-2022 рр.

Показник	Норматив	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт покриття	>1	3,249364	3,613187	19,226913	30,74309	19,327348

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,6	0,139101	0,579487	2,0237467	5,29558	2,5069061
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>=0,25	0,062765	0,065934	0,0791557	0,676796	0,5662983
Чистий оборотний капітал, тис грн		2652	3567	6908	10767	13269

Продовження таблиці 2.4

Показник	Абсолютне відхилення			
	2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
1	8	9	10	11
Коефіцієнт покриття	0,363823	15,61373	11,51618	-11,4157
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,440386	1,44426	3,271833	-2,78867
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,003169	0,013222	0,59764	-0,1105
Чистий оборотний капітал, тис грн	915	3341	3859	2502

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПрАТ «Сонячне 2007»

Аналіз ліквідності за 2018-2022 рр. загалом показав себе як позитивний тренд. Коефіцієнт покриття, що вимірює поточну ліквідність, мав стабільний ріст протягом періоду. У 2018 році показник склав 3,25, що вказує на те, що підприємство володіє достатньою кількістю ресурсів для покриття своїх поточних зобов'язань. Протягом наступних років цей показник продовжив зростати, досягаючи надзвичайно високих значень у 2020 та 2021 роках – 19,23 та 30,74 відповідно. Однак у 2022 році спостерігається деяке зниження до 19,33, але це значення залишається на високому рівні.

Щодо коефіцієнту швидкої ліквідності, його динаміка також вражає. Починаючи з досить низького рівня у 2018 році (0,14), показник виявив значне

поліпшення в 2020 році (2,02) та далі досяг рекордних 5,30 у 2021 році. Зменшення у 2022 році до 2,51, хоч і менше, але все ще вище за прийнятний норматив, свідчить про стабільність ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності також відзначився певною динамікою. Починаючи з невеликого значення у 2018 році (0,06), показник зріс до 0,68 у 2021 році, свідчачи про покращення ліквідності. У 2022 році, хоч і відбулося зниження до 0,57, показник все ще перевищує встановлений норматив.

Чистий оборотний капітал підприємства показав зростання з року в рік, починаючи від 2652 тис. грн у 2018 році та досягаючи максимуму 13269 тис. грн у 2022 році. Проте відзначається зниження темпів збільшення цього показника у 2022 році порівняно з попереднім роком.

Загальний висновок полягає в тому, що підприємство виявило стабільний та позитивний тренд у розвитку ліквідності, однак важливо уважно слідкувати за динамікою показників для ефективного фінансового управління.

Платоспроможність виявляє здатність підприємства розраховуватися за власними поточними зобов'язаннями лише наявними на підприємстві грошовими коштами та їх еквівалентами. Аналіз платоспроможності за 2018-2022 рр. наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз платоспроможності ПрАТ «Сонячне 2007» за 2018-2022 рр.

Показник	Норматив	2018	2019	2020	2021	2022
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$\geq 0,5$	0,902843	0,895354	0,9780874	0,876037	0,9216814
Коефіцієнт фінансової стійкості	< 1	0,107612	0,116876	0,0224035	0,141505	0,0849736
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	$\geq 0,1$	2,249364	2,613187	18,226913	29,74309	18,327348

Продовження таблиці 2.5

Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,2	0,242059	0,30542	0,4083466	0,42475	0,413919
---	------	----------	---------	-----------	---------	----------

Продовження таблиці 2.5

Показник	Абсолютне відхилення			
	2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
1	8	9	10	11
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	-0,00749	0,082733	-0,10205	0,045645
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,009264	-0,09447	0,119101	-0,05653
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,363823	15,61373	11,51618	-11,4157
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,063361	0,102927	0,016404	-0,01083

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПрАТ «Сонячне 2007»

Коефіцієнт фінансової незалежності, або автономії, відображає, яку саме частину власного капіталу складає в загальних вкладеннях у підприємство. У 2018 році цей показник становив 0,902843, що вказує на те, що понад 90% усіх вкладень у підприємство були здійснені за рахунок власних коштів. Протягом наступних років, від 2019 по 2022 рік, показник автономії залишався на високому рівні, змінюючись від 0,895354 до 0,9216814. Це свідчить про стабільну тенденцію в використанні власних ресурсів підприємства для фінансування своєї діяльності протягом цього періоду.

Коефіцієнт фінансової стійкості визначає, яка частина взятих у підприємства кредитів або зобов'язань може бути покрита з власних фінансових ресурсів. У 2018 році цей показник становив 0,107612, що свідчило про те, що підприємство має здатність покривати близько 10% своїх зобов'язань зі збережених прибутків та власного капіталу. Протягом наступних років (2019-2022), показник фінансової стійкості залишався нижчим за одиницю, змінюючись від 0,116876 до 0,0849736. Низькі значення цього коефіцієнта можуть свідчити про те, що підприємство використовує зовнішні джерела фінансування для покриття своїх зобов'язань. Важливо відзначити, що попри варіації у значеннях, підприємство зберігає певний рівень стійкості та здатність вирішувати фінансові зобов'язання.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами вказує на те, наскільки велика частина поточних зобов'язань підприємства може бути покрита власним оборотним капіталом. У 2018 році цей показник становив 2,249364, вказуючи на те, що підприємство мало більше ніж двідини оборотних засобів на кожен гривень поточних зобов'язань. Протягом наступних років (2019-2022), коефіцієнт зростав і вибільшувався від 2,613187 до 29,74309. Такий ріст свідчить про те, що підприємство значно посилило свою здатність покривати поточні зобов'язання власними ресурсами. Забезпеченість власними оборотними засобами на такому високому рівні може свідчити про ефективне управління оборотним капіталом і зниження ризиків неспроможності виконання зобов'язань. Таким чином, кожен рік підтверджує покращення забезпеченості оборотним капіталом, що може бути позитивним сигналом ефективного управління фінансами підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу вказує на гнучкість управління власним капіталом підприємства. У 2018 році цей показник становив 0,242059, свідчачи про те, що підприємство володіло достатньою гнучкістю у використанні власного капіталу для різних потреб і інвестицій. Протягом наступних років (2019-2022), коефіцієнт зростав і коливався від 0,30542 до 0,413919. Такі високі значення показника свідчать про збереження

високого рівня гнучкості в управлінні власним капіталом підприємства. За рахунок цього підприємство може ефективно реагувати на зміни у ринкових умовах, розширювати бізнес або реалізовувати інші стратегічні рішення. Отже, аналіз коефіцієнта маневреності власного капіталу свідчить про те, що підприємство управляє своїми ресурсами з високим рівнем гнучкості, що може бути важливим фактором для досягнення успіху в змінливих умовах бізнес-середовища.

Аналіз ділової активності передбачає визначення результатів діяльності підприємства через застосування комплексної оцінки ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів. Аналіз ділової активності за 2018-2022 рр. наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз ділової активності ПрАТ «Сонячне 2007» за 2018-2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт оборотності активів	0,460488	0,488661	0,8112063	0,841019	0,7833388
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	7,397427	12,63244	33,947586	89,58986	59,846523
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	141,8961	16,14698	17,381356	16,24144	16,220994
Строк погашення кредиторської заборгованості, дн	48,66557	28,49805	10,604583	4,018312	6,0153871
Строк погашення дебіторської заборгованості, дн	2,537068	22,29519	20,711848	22,16553	22,19346
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	1,494869	1,57582	2,3086014	2,471523	2,3334268
Фондовіддача	0,119569	0,135652	0,269272	0,395842	0,4717224
Коефіцієнт віддачі власного капіталу	0,541534	0,543583	0,8606798	0,919936	0,8694562

Продовження таблиці 2.6

Показник	Абсолютне відхилення			
	2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
1	7	8	9	10
Коефіцієнт оборотності активів	0,028173	0,322545	0,029813	-0,05768
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	5,235016	21,31514	55,64228	-29,7433
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	-125,749	1,234374	-1,13992	-0,02044
Строк погашення кредиторської заборгованості, дн	-20,1675	-17,8935	-6,58627	1,997075
Строк погашення дебіторської заборгованості, дн	19,75812	-1,58334	1,453679	0,027934
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	0,08095	0,732782	0,162922	-0,1381
Фондовіддача	0,016082	0,13362	0,12657	0,07588
Коефіцієнт віддачі власного капіталу	0,002048	0,317097	0,059256	-0,05048

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПрАТ «Сонячне 2007»

Аналіз ділової активності за 2018-2022 рр. теж показав позитивні тенденції.

Коефіцієнт оборотності активів: у 2018 році показник становив 0,460488, і протягом наступних років збільшувався, досягаючи максимального значення у 2020 році (0,8112063) та зменшуючись в 2022 році (0,7833388). Це свідчить про ефективну управлінську діяльність, але вказує на легкий спад активності в 2022 році порівняно з 2020 роком.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості: значення цього коефіцієнта зросло впродовж усього періоду, найбільше збільшившись у 2021 році (89,58986). Великий ріст може вказувати на велику залежність від кредиторської заборгованості, що може бути важливим аспектом фінансового управління.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості: цей коефіцієнт значно знизився у 2019 році, але стабілізувався в наступні роки. Зменшення в 2019 році може свідчити про ефективнішу роботу з дебіторською заборгованістю.

Строк погашення кредиторської заборгованості та дебіторської заборгованості: строк погашення кредиторської заборгованості значно скоротився протягом періоду (від 48,66557 днів у 2018 році до 6,0153871 днів у 2022 році), що може свідчити про більш активне управління фінансовими зобов'язаннями. Строк погашення дебіторської заборгованості також трохи скоротився.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів: підприємство демонструє певний ріст оборотності матеріальних запасів протягом аналізованого періоду, що може свідчити про більш ефективне управління запасами.

Фондовіддача та коефіцієнт віддачі власного капіталу: обидва показники демонструють зростання протягом років, вказуючи на позитивну динаміку фінансової діяльності підприємства.

Абсолютне відхилення між роками також підтверджує певні тенденції та можливі ризики в управлінні діловою активністю.

Рентабельність характеризує міру цієї ефективності, тобто відносний ступінь прибутковості підприємства або продукції, що виробляється. У загальній формі рентабельність розраховують як відношення прибутку до витрат чи застосованих ресурсів (капіталу). Аналіз рентабельності за 2018-2022 рр. наведено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз рентабельності ПрАТ «Сонячне 2007» за 2018-2022 рр.

Показник	Норматив	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт рентабельності активів		0,070131	0,057429	0,3452868	0,364769	0,2105561

Продовження таблиці 2.7

Рентабельність власного капіталу		0,082474	0,063883	0,3663449	0,398997	0,2337038
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	> 20%	0,152297	0,117523	0,425646	0,433723	0,2687931
Коефіцієнт рентабельності реалізації	> 30%	0,164329	0,18141	0,67646	0,87827	0,44308

Продовження таблиці 2.7

Показник	Абсолютне відхилення			
	2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
1	8	9	10	11
Коефіцієнт рентабельності активів	-0,0127	0,287858	0,019482	-0,15421
Рентабельність власного капіталу	-0,01859	0,302462	0,032652	-0,16529
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	-0,03477	0,308123	0,008077	-0,16493
Коефіцієнт рентабельності реалізації	0,017076	0,49505	0,201812	-0,43519

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПрАТ «Сонячне 2007»

Аналіз рентабельності за 2018-2022 рр. показав сталий розвиток.

Таблиця 2.7 надає аналіз рентабельності підприємства за період з 2018 по 2022 роки.

Коефіцієнт рентабельності активів: у 2018 році показник складав 0,070131, але протягом наступних років зазнавав коливань, зростаючи до 0,3452868 у 2020 році та зменшуючись до 0,2105561 у 2022 році. Зменшення рентабельності активів може бути пов'язане зі змінами у виробничих або фінансових процесах підприємства.

Рентабельність власного капіталу: показник рентабельності власного капіталу також мав коливання, варіюючись від 0,063883 у 2019 році до 0,398997 у 2021 році. Загальна тенденція вказує на позитивний розвиток рентабельності власного капіталу.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу: цей показник вищий за нормативні 20%, показуючи ефективне використання власного капіталу для генерації прибутку. Протягом періоду від 2018 до 2022 року, підприємство підтримувало високий рівень рентабельності власного капіталу.

Коефіцієнт рентабельності реалізації: значення цього показника також демонструє певні коливання, зростаючи до 0,87827 у 2021 році та зменшуючись до 0,44308 у 2022 році. Такі зміни можуть бути пов'язані з ринковими умовами та стратегічними рішеннями підприємства.

Аналіз абсолютного відхилення вказує на тенденції та можливі ризики в рентабельності за період, зокрема, зменшення рентабельності активів та рентабельності власного капіталу в 2022 році порівняно з попереднім роком.

Таким чином, основні види діяльності ПрАТ «СОНЯЧНЕ 2007» включають: вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів; вирощування інших однорічних і дворічних культур; вирощування зерняткових і кісточкових фруктів.

ПрАТ «Сонячне 2007» спеціалізується на вирощуванні оригінального, репродукційного та товарного насіння зернових та технічних культур, таких як пшениця, ячмінь, соняшник, просо, ріпак, горох.

1. Форми первинних документів для обліку запасів на ПрАТ «Сонячне 2007»: лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей, лімітно-забірна картка на отримання запасних частин, акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин, акт витрати насіння і садивного матеріалу, акт на списання виробничого та господарського інвентарю, відомість дефектів машин, товарна накладна, накладна (внутрішньогосподарського призначення), відомість

витрати кормів, книга складського обліку, акт приймання грубих та соковитих кормів.

Коефіцієнт рентабельності активів: у 2018 році показник складав 0,070131, але протягом наступних років зазнавав коливань, зростаючи до 0,3452868 у 2020 році та зменшуючись до 0,2105561 у 2022 році. Зменшення рентабельності активів може бути пов'язане зі змінами у виробничих або фінансових процесах підприємства. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу: цей показник вищий за нормативні 20%, показуючи ефективне використання власного капіталу для генерації прибутку. Протягом періоду від 2018 до 2022 року, підприємство підтримувало високий рівень рентабельності власного капіталу. Коефіцієнт рентабельності реалізації: значення цього показника також демонструє певні коливання, зростаючи до 0,87827 у 2021 році та зменшуючись до 0,44308 у 2022 році. Такі зміни можуть бути пов'язані з ринковими умовами та стратегічними рішеннями підприємства.

3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ МАТЕРІАЛІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПРАТ «СОНЯЧНЕ 2007»

3.1 Аудит матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007»

На сучасному етапі важливим для сільгосппідприємства є своєчасне забезпечення виробничими запасами. Значну питому вагу в активах сільгосппідприємств займають виробничі запаси, так як від правильної оцінки та відображення в обліку яких залежать показники фінансового стану підприємства. Облік виробничих запасів є невід'ємною частиною вирощуванням сільськогосподарської готової продукції. Зараз виникає питання правильності списання виробничих запасів при їх вибутті у сільгосппідприємств.

Метою внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосппідприємстві є встановлення законності, достовірності і доцільності здійснення операцій з виробничими запасами на сільгосппідприємстві, правильності відображення їх в обліку та звітності.

Завдання проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосппідприємстві полягає у перевірці: наявності первинних документів з оприбуткування та списання виробничих запасів, правильності оформлення первинних документів з обліку виробничих запасів на сільгосппідприємстві, правильності визначення ціни врожаю, правильності класифікації запасів згідно з планом рахунків на сільгосппідприємстві, правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів на сільгосппідприємстві.

Анкету перевірки виробничих запасів на сільгосппідприємстві подано в таблиці 3.1.

За результатами аналізу заповнення даних анкети ми бачимо, що невірно заповнюється примітки до фінансової звітності, тому треба звернути увагу на правильне її відображення.

Таблиця 3.1 – Анкета перевірки виробничих запасів на сільгосп підприємстві

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Які є біологічні активи на підприємстві: - тварини; - рослини?		+	+	
2	Чи застосовується на підприємстві процес біологічного перетворення?	+			
3	Чи використовуються на підприємстві витрати на місці продажу?			+	
4	Яка інформація про біологічні активи наводиться у примітках до фінансової звітності: - робоча худоба; - продуктивна худоба; - багаторічні насадження; - інші довгострокові біологічні активи; - біологічні активи в стані біологічних перетворень (крім тварин на вирощуванні та відгодівлі); - інші поточні біологічні активи.			+	
5	Яка інформація наводиться у примітках до фінансової звітності: - вартість кожної групи біологічних активів на початок і кінець звітного року; - обсяг виробництва сільськогосподарської продукції за звітний період у натуральних вимірниках та за справедливою вартістю (за вирахуванням очікуваних витрат на місці продажу), обчисленою при первісному визнанні; - методи та суттєві припущення, що застосовані при визначенні справедливої вартості кожної групи сільськогосподарської продукції та кожної групи біологічних активів; - наявність та балансову вартість біологічних активів, право володіння якими обмежене, а також балансову вартість біологічних активів, переданих у заставу; - сума укладених договорів на придбання у майбутньому біологічних активів.			+	

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6
6	<p>За якими показниками наводиться фінансовий результат за звітний рік від сільськогосподарської діяльності:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дохід (витрати) від первісного визнання одержаної сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів за кожною групою біологічних активів; - витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями, за кожною групою біологічних активів; - фінансовий результат (прибуток, збиток) від 	+			
	<p>первісного визнання сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів;</p> <ul style="list-style-type: none"> - фінансовий результат (прибуток, збиток) від реалізації сільськогосподарської продукції та поточних біологічних активів; - фінансовий результат (прибуток, збиток) від зміни справедливої вартості біологічних активів. 				
7	<p>За якими показниками наводиться інформація про зміни балансової вартості груп біологічних активів, що оцінювались у звітному році за справедливою вартістю:</p> <ul style="list-style-type: none"> - залишок біологічних активів на початок звітного року; - дохід (витрати) від змін справедливої вартості (за вирахуванням попередньо оцінених витрат на місці продажу) за звітний рік; - придбання біологічних активів за звітний рік; - реалізація біологічних активів за звітний рік; - інші зміни; - залишок біологічних активів на кінець звітного року 	+			

Джерело: проведена перевірка на підставі методики [40]

Загальний план внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгоспідприємстві (табл. 3.2) доцільно проводити в декілька етапів: 1) Попередній – ознайомлення з процесом документування та організацією обліку; 2) Основний – перевірка виробничих запасів на сільгоспідприємстві; 3) Заключний - надання рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень. План внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгоспідприємстві є документом організаційно-методологічного характеру та складається з переліку робіт на основних етапах, термінів їх виконання із зазначенням відповідальних осіб за проведення перевірки.

Таблиця 3.2 – Загальний план внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосп підприємстві

Етапи аудиту	Процедури аудиту	ПІБ аудитора	Термін перевірки
1	2	3	4
Підготовчий	Ознайомлення з процесом документування та організацію обліку виробничих запасів	Кравець О.А.	15.01.2023-18.01.2023
Основний	Перевірка наявності первинних документів з оприбуткування виробничих запасів	Кравець О.А.	19.01.2023-20.01.2023
	Перевірка наявності первинних документів зі списання виробничих запасів	Кравець О.А.	21.01.2023-22.01.2023
	Перевірка правильності оформлення первинних документів з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві	Кравець О.А.	23.01.2023-24.01.2023
	Перевірка правильності визначення ціни врожаю	Кравець О.А.	25.01.2023
	Перевірка правильності класифікації запасів згідно з планом рахунків на сільгосп підприємстві	Кравець О.А.	26.01.2023-27.01.2023
	Перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві	Кравець О.А.	28.01.2023
Заключний	Надання рекомендацій за результатами внутрішнього аудиту	Кравець О.А.	29.01.2023-31.01.2023

Джерело: проведена перевірка на підставі методики [40]

Пропонуємо програму внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосп підприємстві (табл. 3.3), яка включає в себе: перелік процедур аудиту; мету та задачі проведення аудиту кожної процедури; докази аудиту, які складаються з первинних документів, облікових реєстрів та звітності підприємства за кожною процедурою; коди робочих документів, які представляють собою шаблони таблиць для внесення виявлених помилок під час внутрішнього аудиту; зазначення відповідальних осіб та термінів проведення аудиту за кожною процедурою.

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосп підприємстві пропонуємо робочі документи (табл. 3.4-3.9), які стануть обґрунтованими доказами якісного проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосп підприємстві для прийняття ефективних управлінських рішень.

Таблиця 3.3 – Програма внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосп підприємстві

Процедури аудиту	Мета внутрішнього аудиту	Задачі внутрішнього аудиту	Докази аудиту	Код робочих документів	ПІБ перевіряючого	Термін проведення аудиту
1	2	3	4	5	6	7
Перевірка наявності первинних документів з оприбуткування виробничих запасів	Впевнитись у наявності первинних документів з оприбуткування виробничих запасів	Перевірити наявність всіх первинних документів, які використовуються на сільгосп підприємстві для оприбуткування виробничих запасів	Реєстр відправки зерна та іншої продукції з поля, Путівка на вивезення продукції з поля, Талон водія, Талон комбайнера, Талон бункера ста, Реєстр приймання зерна вагарем, Книга складського обліку, Відомість руху зерна та іншої продукції, Щоденник надходження сільськогосподарської продукції, Акт приймання грубих і соковитих кормів	ЗСПП-1	Кравець О.А.	19.01.2023-20.01.2023
Перевірка наявності первинних документів зі списання виробничих запасів	Впевнитись у наявності первинних документів зі списання виробничих запасів	Перевірити наявність всіх первинних документів, які використовуються на сільгосп підприємстві для списання виробничих запасів	Товарно-транспортна накладна, Накладна, Акти витрачання насіння, Сортове посвідчення, Відомості витрачання кормів	ЗСПП-2	Кравець О.А.	21.01.2023-22.01.2023
Перевірка правильності оформлення первинних документів обліку виробничих запасів	Впевнитись у правильності оформлення первинних документів з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві	Перевірити правильність заповнення всіх реквізитів у первинних документів з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві	Реєстр відправки зерна та іншої продукції з поля, Путівка на вивезення продукції з поля, Талон водія, Талон комбайнера, Талон бункериста,	ЗСПП-3	Кравець О.А.	23.01.2023-24.01.2023

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5	6	7
на сільгосп підприємстві			Реєстр приймання зерна вагарем, Книга складського обліку, Відомість руху зерна та іншої продукції, Щоденник надходження сільськогосподарської продукції, Акт приймання грубих і соковитих кормів, Товарно-транспортна накладна, Накладна, Акти витрачання насіння, Сортове посвідчення, Відомості витрачання кормів			
Перевірка правильності визначення ціни врожаю	Впевнитись у правильності визначення ціни врожаю	Перевірити правильність визначення ціни врожаю	Калькуляція	ЗСПП-4	Кравець О.А.	25.01.2023
Перевірка правильності класифікації запасів згідно з планом рахунків на підприємстві	Впевнитись у правильності класифікації запасів згідно з планом рахунків на сільгосп підприємстві	Перевірити правильності класифікації виробничих запасів за субрахунками з рахунків 20 та 21 на сільгосп підприємстві	Наказ про облікову політику, Баланс, Головна книга, накладні	ЗСПП-5	Кравець О.А.	26.01.2023-27.01.2023
Перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів на підприємстві	Впевнитись у правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві	Перевірити правильність проставлення кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві	Журнал, накладні, головна книга, довідка бухгалтерії	ЗСПП-6	Кравець О.А.	28.01.2023

Джерело: проведена перевірка на підставі методики [40]

Висновки: Перевірка наявності первинних документів з оприбуткування виробничих запасів встановила відсутність Реєстр відправки зерна та іншої продукції з поля та Реєстр приймання зерна вагарем. Рекомендації скласти Реєстр відправки зерна та іншої продукції з поля та Реєстр приймання зерна вагарем.

Таблиця 3.4 – Перевірка наявності первинних документів з оприбуткування виробничих запасів ЗСГП-1

Період	Реєстр відправки зерна та іншої продукції з поля	Путівка на вивезення продукції з поля	Талон водія, Талон комбайнера, Талон бункериста	Реєстр приймання зерна вагарем	Книга складського обліку	Відомість руху зерна та іншої продукції	Щоденник надходження сільськогосподарської продукції	Акт приймання грубих і соковитих кормів
Січень 2022	-	+	+	-	+	+	+	+

Джерело: проведена перевірка на підставі методики [40]

Таблиця 3.5 – Перевірка наявності первинних документів зі списання виробничих запасів ЗСГП-2

Період	Товарно-транспортна накладна	Накладна	Акти витрачання насіння	Сортове посвідчення	Відомості витрачання кормів
Січень 2022 р.	+	+	-	-	+

Джерело: проведена перевірка на підставі методики [40]

Висновки: Перевірка наявності первинних документів зі списання виробничих запасів встановило відсутність Акти витрачання насіння та Сортове посвідчення. Рекомендації скласти Акти витрачання насіння та Сортове посвідчення.

Таблиця 3.6 – Перевірка правильності оформлення первинних документів з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві ЗСГП-3

Наявність основних реквізитів у первинному документі								Примітки
Назва	№	Дата	Кількість	Ціна	Сума, грн	Підпис	Печатка	
Накладна	-	-	100	20	2000	+	+	

Джерело: проведена перевірка на підставі методики [40]

Висновки: Перевірка правильності оформлення первинних документів з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві встановлено відсутність номеру та печатки в накладній на суму 2000 грн. Рекомендації більш ретельно підходити до заповнення усіх реквізитів у первинних документів.

Таблиця 3.7 – Перевірка правильності визначення ціни врожаю ЗСГП-4

Назва культури	Дані підприємства	Дані аудиту				Відхилення
		Площа, га	Урожайність, т	Витрати на вирощування	Ціна	
Пшениця	200	1	20	50	10	-50

Джерело: проведена перевірка на підставі методики [40]

Висновки: Перевірка правильності визначення ціни врожаю встановлено, що вартість пшениці завищена на 50 грн. Рекомендується більш уважно складати кошторис для визначення ціни врожаю.

Таблиця 3.8 – Перевірка правильності класифікації запасів згідно з планом рахунків на сільгосп підприємстві ЗСГП-5

Субрахунок	За даними підприємства	За внутрішнього аудиту	Відхилення
20 «Виробничі запаси», а саме:			
208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»	50 000	55 000	+5 000
Разом	50 000	55 000	+5 000

Джерело: проведена перевірка на підставі методики [40]

Висновки: Перевірка правильності класифікації запасів згідно з планом рахунків на сільгосп підприємстві встановила, що невірно віднесено виробничі запаси до матеріалів сільськогосподарського призначення на 5000 грн. Рекомендації звернути увагу на правильність класифікації виробничих запасів для подальшого недопущення помилкового віднесення.

Таблиця 3.9 – Перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві ЗСПП-6

Зміст операції	За даними підприємства			За даними внутрішнього аудиту			Відхилення та запропоноване виправлення		
	Дт	Кт	Сума, грн	Дт	Кт	Сума, грн	Дт	Кт	Сума, грн
Надійшли матеріали сільськогосподарського призначення від постачальників	201	371	2000	208	631	2000	201	371	-2000
							208	631	+2000

Джерело: проведена перевірка на підставі методики [40]

Висновки: Перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві встановило невірну проводку при оприбуткуванні матеріалів сільськогосподарського призначення від постачальників. Рекомендується в обліку провести корегуючі бухгалтерські проведення.

У роботі розроблено методичні підходи до проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосп підприємстві, які на відміну від існуючих включають: анкету, загальний план внутрішнього аудиту виробничих запасів, програму внутрішнього аудиту виробничих запасів та робочі документи до кожної процедури. Розроблені робочі документи дозволяють перевірити: наявність первинних документів з оприбуткування та списання виробничих запасів, а також правильність: оформлення первинних документів з обліку виробничих запасів, визначення ціни врожаю, класифікації запасів згідно з планом рахунків, кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві. Це надасть можливість провести якісно і своєчасно внутрішній аудит виробничих запасів, виявити помилки в веденні обліку, знизити витрати, а також на підставі отриманої облікової інформації у подальшому приймати ефективні управлінські рішення.

За попередній період на підприємстві був проведено зовнішній аудит фінансової звітності ПрАТ «Сонячне 2007».

Приватна аудиторська фірма «Линара - Аудит»

Адреса: 69091, м.Запоріжжя, Реквизити: вул. Нижнеднепровська р/р 26003073501 буд.14, офіс 24 в АБ «МетаБанк» тел./факс 212-56-33; 224-33-38 МФО 313582

свидощтво АПУ № 0680 ОКПО 22162298

Вих. № 56 від 20.04.2023р.

Звіт незалежного аудитора

Акціонерам та керівництву ПрАТ «Сонячне 2007» Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку Звіт з аудиту фінансової звітності Думка із застереженням Ми провели аудит фінансової звітності ПрАТ «Сонячне 2007» за 2022 рік що складається з: «Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2022 р.» (Ф. №1); «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2022 р.» (Ф. №2); «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2022 р.» (Ф. №3); «Звіт про власний капітал за 2022 р.» (Ф. №4); Примітки до річної фінансової звітності за 2022р., «Примітки до річної фінансової звітності» за 2022р. (ф.№5).

На нашу думку, за винятком впливу питання, описаного в розділі «Основа для думки із застереженням» нашого звіту, фінансова звітність, що додається, відображає достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан ПрАТ «Сонячне 2007» на 31 грудня 2022 р., та її фінансові результати і грошові потоки за рік, що закінчився за значеною датою, відповідно до національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Основа для думки із застереженням У ПрАТ «Сонячне 2007» в неповному обсязі дотримується положень облікової політики, зокрема по визначенню справедливої вартості основних засобів, аналітичний облік нарахування зносу за 2022р.на перевірку не надано. Не проведено перерахунок амортизації з 01.04.2011р. по 31.12.2011р. в зв'язку зі зміною законодавчого поля по оподаткуванню прибутку підприємств станом на 31.12.2011р., що має вплив на показники нарахованого зносу на 31.12.2022р. В порушення п.13 НП(С)БО № 11 «Зобов'язання» в 2022р. має місце методологічне порушення

по визначенню резерву відпусток та нарахувань ЄСВ, що вплинуло на відповідний показник операційних витрат. В порушення норм НП(С)БО № 9 «Запаси» по активам на загальну суму 339 тис.грн або 21,7% від загальної вартості активів по рах.20 (запаси) та 22, які не використовувалися в продовж тривалого часу (більш 1 року) і по яким не проведено процедур знецінення або дооцінки. У зв'язку з фактичним не проведенням в 2022 р. інвентаризації об'єктів капітального інвестування, малоцінних необоротних активів, дебіторської заборгованостей та витрат майбутніх періодів, які визнані в Балансі активами, а також кредиторської заборгованості, яка 458 тис.грн. В порушення норм п.13 НП(С)БО №30 «Біологічні активи» оцінка сільськогосподарської продукції станом на 31.12.2022р. не ґрунтується на даних того ринку, на якому підприємство передбачає продавати сільськогосподарську продукцію. Має місце невідповідний облік по підзвітним особам в частині не відокремлення ПДВ в активах.

Таким чином, має місце завищення витрат при їх списанні. Має місце завищення активів та витрат поточного періоду за рахунок включення їх до активів та витрат показників за 2021р. на загальну суму по активам - рах.203 - 381478,75 грн, по витратам на рах.92 - 2479грн. Вибірковою перевіркою встановлено заниження витрат, а відповідно завищення показника прибутку на 31720 грн, за рахунок віднесення поточних ремонтів адміністративного приміщення в листопаді 2022р. на рах.103. «Інформація, за винятком фінансової звітності та звіту аудитора щодо неї» Управлінський персонал несе відповідальність за іншу інформацію. Інша інформація складається з інформації, що розкривається емітентом цінних паперів та подається до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України разом з фінансовою звітністю. Наша думка щодо фінансової звітності не поширюється на іншу інформацію і ми не робимо висновок з будь-яких рівнем впевненості щодо цієї іншої інформації. У зв'язку з нашим аудитом фінансової звітності, нашою відповідальністю є ознайомитися з іншою інформацією та при цьому розглянути, чи існує суттєва невідповідність між іншою інформацією і

фінансовою звітністю або нашими знаннями, отриманими під час аудиту, або чи ця інформація виглядає такою, що містить суттєве викривлення. Якщо на основі проведеної нами роботи, ми доходимо висновку, що існує суттєве викривлення цієї інформації, ми зобов'язані повідомити про цей факт. Ми не виявили таких фактів, які потрібно було б включити до звіту. Відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за фінансову звітність Управлінський персонал несе відповідальність за складання і достовірне подання фінансової звітності відповідно до національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки. При складанні фінансової звітності управлінський персонал несе відповідальність за оцінку здатності компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовано, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, крім випадків, якщо управлінський персонал або планує ліквідувати компанію чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому. Ті, кого наділено найвищими повноваженнями, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування ПрАТ «Сонячне 2007».

Відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності .

Нашими цілями є отримання обґрунтованої впевненості, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки, та випуск звіту аудитора, що містить нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит, проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєве викривлення, якщо воно існує. Викривлення можуть бути результатом шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо окремо або в сукупності, як обґрунтовано очікується, вони можуть впливати на економічні рішення користувачів, що

приймаються на основі цієї фінансової звітності. Виконуючи аудит відповідно до вимог МСА, ми використовуємо професійне судження та професійний скептицизм протягом усього завдання з аудиту. Крім того, ми: ідентифікуємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилки, розробляємо й виконуємо аудиторські процедури у відповідь на ці ризики, також отримуємо аудиторські докази, що є достатніми та прийнятними для використання їх як основи для нашої думки. Ризик не виявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим, ніж для викривлення внаслідок помилки, оскільки шахрайство може включати змову, підробку, навмисні пропуски, неправильні твердження або нехтування заходами внутрішнього контролю; отримуємо розуміння заходів внутрішнього контролю, що стосуються аудиту, для розробки аудиторських процедур, які б відповідали обставинам, а не для висловлення думки щодо ефективності системи внутрішнього контролю; оцінюємо прийнятність застосованих облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок і відповідних розкриттів інформації, зроблених управлінським персоналом; доходимо висновку щодо прийнятності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку та на основі отриманих аудиторських доказів робимо висновок, чи існує суттєва невизначеність щодо подій або умов, які поставили б під значний сумнів можливість компанії продовжити безперервну діяльність. Якщо ми доходимо висновку щодо існування такої суттєвої невизначеності, ми повинні привернути увагу в своєму звіті аудитора до відповідних розкриттів інформації у фінансовій звітності або, якщо такі розкриття інформації є неналежними, модифікувати свою думку.

Наші висновки ґрунтуються на аудиторських доказах, отриманих до дати нашого звіту аудитора. Втім майбутні події або умови можуть примусити компанію припинити свою діяльність на безперервній основі; оцінюємо загальне подання, структуру та зміст фінансової звітності включно з розкриттями інформації, а також те, чи показує фінансова звітність операції та

події, що покладені в основу її складання, так, щоб досягти достовірного відображення.

Ми повідомляємо управлінському персоналу інформацію про запланований обсяг та час проведення аудиту та суттєві аудиторські результати, включаючи будь-які суттєві недоліки заходів внутрішнього контролю, виявлені нами під час аудиту. Ми також надаємо управлінському персоналу твердження, що ми виконали доречні етичні вимоги щодо незалежності, та повідомляємо їм про всі стосунки та інші питання, які могли б обґрунтовано вважатись такими, що впливають на нашу незалежність, а також, де це застосовано, щодо відповідних застережних заходів. Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних вимог Розкриття інформації, передбаченої ч. 4 ст. 75 Закону України «Про акціонерні товариства» Під час перевірки аудиторами не були виявлені факти, які б вказували на те, що фінансова звітність за 2022 р. складена на підставі недостовірних та неповних даних про фінансово-господарську діяльність ПрАТ «Сонячне 2007». Під час перевірки аудиторами не були виявлені факти порушення законодавства проведення фінансово-господарської діяльності, а також встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та подання звітності окрім тих, що призвели до модифікації аудиторської думки та про які йдеться у параграфі «Основа для думки із застереженням» Партнером завдання з аудиту, результатом якого є цей звіт незалежного аудитора є Аудитор Ольга Біленька Сертифікат № 007461 від 21.12.2022р.

Директор ПАФ «Лінара-аудит» Л.Є. Деева Сертифікат А № 002084 від 30.03.1995р.

Адреса Україна, м. Запоріжжя вул. Нижньодніпровська, 14 /24 тел. 0612243338 20.04.2023р.

3.2 Шляхи щодо удосконалення обліку матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007»

Облік матеріалів сільськогосподарського призначення важко вести, оскільки багато первинних документів та облікових відомостей відсутні. Для удосконалення обліку матеріалів сільськогосподарського призначення запропоновані форми відомостей, а саме: ведення спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, заповнення книги обліку за даними первинних документів (таблиці 3.10-3.14).

Таблиця 3.10 – Відомість ведення спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення

Господарська операція	Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей	Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин	Акт витрати насіння і садивного матеріалу	Акт на списання виробничого та господарського інвентарю	Товарна накладна	Накладна (внутрішньо-господарського призначення)	Книга складського обліку

Джерело: складено автором

Таблиця 3.11 – Відомість правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження

Шляхи надходження	Оцінка запасів	Вид запасів	Сума, грн
1	2	3	4
Придбання за плату	Собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачується згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням		

Продовження таблиці 3.11

1	2	3	4
	запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.		
Виготовлення власними силами	Собівартість їх виробництва, яка включає: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; загальновиробничі витрати		
Внесок до капіталу	Погоджена із учасниками підприємства їх справедлива вартість		
Одержання безоплатно, обмін на неподібні запаси	Справедлива вартість		
Обмін на подібні запаси	Балансова вартість переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість		

Джерело: складено автором

Таблиця 3.12 – Відомість методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення

Вид матеріалів сільськогосподарського призначення	Надходження			Метод оцінки			Метод оцінки згідно з наказом про облікову політику
	Дата	Кількість	Ціна	середньозваженої собівартості за місяць	середньозваженої собівартості на дату вибуття	ФІФО	

Джерело: складено автором

Таблиця 3.13 – Відомість заповнення книги обліку за даними первинних документів

Період	Вид запасів	Первинний документ	Книга обліку

Джерело: складено автором

Пропонується робочий план рахунків для деталізації матеріалів сільськогосподарського призначення, що наведено у таблиці 3.14.

Таблиця 3.14 – Робочий план рахунків для деталізації матеріалів сільськогосподарського призначення

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Номер субрахунку другого порядку	Назва субрахунку другого порядку
208	Матеріали сільськогосподарського призначення	2081	Матеріали сільськогосподарського призначення пшениця
		2082	Матеріали сільськогосподарського призначення соняшник
		2083	Матеріали сільськогосподарського призначення кукурудза
		2084	Матеріали сільськогосподарського призначення картопля
		2085	Матеріали сільськогосподарського призначення томат
		2086	Матеріали сільськогосподарського призначення огірки
		2087	Матеріали сільськогосподарського призначення добриво

Джерело: складено автором

Для удосконалення обліку матеріалів сільськогосподарського призначення запропоновані форми відомостей, а саме: ведення спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, заповнення книги обліку за даними первинних документів. Це допоможе урегулювати та спростити ведення обліку та складання фінансової звітності, а також попередити виникнення помилок та допоможе прийняти правильні управлінські рішення.

3.3 Шляхи щодо удосконалення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення на ПрАТ «Сонячне 2007»

Метою аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення є висловлення незалежної думки аудитора щодо правильності ведення обліку та відображення у фінансовій звітності матеріалів сільськогосподарського призначення.

Завдання проведення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення полягає у перевірці: наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, відповідності даних книги обліку даним первинних документів.

Анкету перевірки матеріалів сільськогосподарського призначення подано в таблиці 3.15.

Таблиця 3.15 – Анкета перевірки матеріалів сільськогосподарського призначення

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Чи використовуються спеціалізовані форми первинних документів?				
2	Як надходять матеріали сільськогосподарського призначення на підприємство: <ul style="list-style-type: none"> - придбання за плату; - виготовлення власними силами; - внесення в статутний капітал; - одержано безоплатно; - обмін на подібні; - обмін на неподібні? 				
3	Який метод вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення використовується на підприємстві: <ul style="list-style-type: none"> - середньозваженої собівартості за місяць; - середньозваженої собівартості на дату вибуття; - - ФІФО? 				

Продовження таблиці 3.15

1	2	3	4	5	6
4	Чи призначені матеріально-відповідальні особи за матеріалами сільськогосподарського призначення?				
5	Чи проводиться інвентаризація матеріалів сільськогосподарського призначення?				
6	Чи були виявлені нестачі матеріалів сільськогосподарського призначення?				
7	Якою кореспонденцією рахунків відображається надходження матеріалів сільськогосподарського призначення: Дт 208 Кт 631 Дт 205 Кт 631 Дт 201 Кт 631				
8	Якою кореспонденцією рахунків відображається списання матеріалів сільськогосподарського призначення на виробництво: Дт 23 Кт 208 Дт 91 Кт 208 Дт 90 Кт 208				

Джерело: складено автором

Загальний план аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення (табл. 3.16). План аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення є документом організаційно-методологічного характеру та складається з переліку робіт на основних етапах, термінів їх виконання із зазначенням відповідальних осіб за проведення перевірки.

Таблиця 3.16 – Загальний план матеріалів сільськогосподарського призначення

Етапи аудиту	Процедури аудиту	ПІБ аудитора	Термін перевірки
Підготовчий	Ознайомлення з документами підприємства		
Основний	Перевірка наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення		
	Перевірка правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження		
	Перевірка методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення		
	Перевірка відповідності даних книги обліку даним первинних документів		
Заключний	Надання рекомендацій за результатами аудиту		

Джерело: складено автором

Пропонуємо програму матеріалів сільськогосподарського призначення (табл. 3.17), яка включає в себе: перелік процедур аудиту; мету та задачі проведення аудиту кожної процедури; докази аудиту, які складаються з первинних документів, облікових реєстрів та звітності підприємства за кожною процедурою; коди робочих документів, які представляють собою шаблони таблиць для внесення виявлених помилок під час внутрішнього аудиту; зазначення відповідальних осіб та термінів проведення аудиту за кожною процедурою.

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення пропонуємо робочі документи (табл. 3.18-3.21), які стануть обґрунтованими доказами якісного проведення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення для прийняття ефективних управлінських рішень.

Таблиця 3.18 – Перевірка наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення

Період	Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей	Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин	Акт витрати насіння і садивного матеріалу	Акт на списання виробничого та господарського інвентарю	Товарна накладна	Накладна (внутрішньо-господарського призначення)	Книга складського обліку

Джерело: складено автором

Таблиця 3.17 – Програма матеріалів сільськогосподарського призначення

Процедури аудиту	Мета аудиту	Задачі аудиту	Докази аудиту	Код робочих документів	ПІБ перевіряючого	Термін проведення аудиту
1	2	3	4	5	6	7
Перевірка наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення	Впевнитись у наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення	Перевірити наявність на підприємстві спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення Перевірити правильність заповнення спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення	Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей, Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин, Акт витрати насіння і садивного матеріалу, Акт на списання виробничого та господарського інвентарю, Товарна накладна, Накладна (внутрішньо-господарського призначення), Книга складського обліку	МСГП-1		
Перевірка правильності визначення первісної вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження	Впевнитись у правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження	Перевірити правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження Перевірити правильність застосування оцінки запасів гідно з НП(С)БО 9 «Запаси»	Наказ про облікову політику, первинні документи з надходження матеріалів сільськогосподарського призначення	МСГП-2		

Продовження таблиці 3.17

1	2	3	4	5	6	7
Перевірка методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення	Впевнитись у правильності оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення	Перевірити правильність оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення Перевірити правильність обрання методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення	Наказ про облікову політику, первинні документи з вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення	МСГП-3		
Перевірка відповідності даних книги обліку даним первинних документів	Впевнитись у відповідності даних книги обліку даним первинних документів	Перевірити відповідності даних книги обліку даним первинних документів	Первинні документи, книга обліку	МСГП-4		

Джерело: складено автором

Таблиця 3.19 – Перевірка правильності визначення первісної вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження

Шляхи надходження	Оцінка запасів	За даними підприємства	За даними аудиту	Відхилення
Придбання за плату	Собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачується згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.			
Виготовлення власними силами	Собівартість їх виробництва, яка включає: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; загальновиробничі витрати			
Внесок до капіталу	Погоджена із учасниками підприємства їх справедлива вартість			
Одержання безоплатно, обмін на неподібні запаси	Справедлива вартість			
Обмін на подібні запаси	Балансова вартість переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість			

Джерело: складено автором

Таблиця 3.20 – Перевірка методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення

Вид матеріалів сільськогосподарського призначення	За даними підприємства	За даними аудиту			Відхилення
		середньозваженої собівартості за місяць	середньозваженої собівартості на дату вибуття	ФІФО	

Джерело: складено автором

Таблиця 3.21 – Перевірка відповідності даних книги обліку даним первинних документів

Період	Первинний документ	Книга обліку	Відхилення

Джерело: складено автором

Отже, у роботі удосконалено аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, які на відміну від існуючих включають: анкету, загальний план аудиту, програму аудиту та робочі документи до кожної процедури. Розроблені робочі документи дозволяють перевірити: наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, відповідності даних книги обліку даним первинних документів. Це надасть можливість провести якісно і своєчасно аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, виявити помилки в веденні обліку, знизити витрати, а також на підставі отриманої облікової інформації у подальшому приймати ефективні управлінські рішення.

Таким чином, помилки, які виявлені в ході аудиту: перевірка наявності первинних документів з оприбуткування виробничих запасів встановила відсутність Реєстр відправки зерна та іншої продукції з поля та Реєстр приймання зерна вагарем. Перевірка наявності первинних документів зі списання виробничих запасів встановило відсутність Акти витрачання насіння та Сортове

посвідчення. Перевірка правильності оформлення первинних документів з обліку виробничих запасів на сільгоспідприємстві встановлено відсутність номеру та печатки в накладній на суму 2000 грн. Перевірка правильності визначення ціни врожаю встановлено, що вартість пшениці завищена на 50 грн. Перевірка правильності класифікації запасів згідно з планом рахунків на сільгоспідприємстві встановила, що невірно віднесено виробничі запаси до матеріалів сільськогосподарського призначення на 5000 грн. Перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів на сільгоспідприємстві встановило невірну проводку при оприбуткуванні матеріалів сільськогосподарського призначення від постачальників.

Для удосконалення обліку матеріалів сільськогосподарського призначення запропоновані форми відомостей, а саме: ведення спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, заповнення книги обліку за даними первинних документів. Це допоможе урегулювати та спростити ведення обліку та складання фінансової звітності, а також попередити виникнення помилок та допоможе прийняти правильні управлінські рішення.

У роботі удосконалено аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, які на відміну від існуючих включають: анкету, загальний план аудиту, програму аудиту та робочі документи до кожної процедури. Розроблені робочі документи дозволяють перевірити: наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, відповідності даних книги обліку даним первинних документів. Це надасть можливість провести якісно і своєчасно аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, виявити помилки в веденні обліку, знизити витрати, а також на підставі отриманої облікової інформації у подальшому приймати ефективні управлінські рішення.

ВИСНОВКИ

1. Сільськогосподарська діяльність – процес управління біологічними перетвореннями з метою отримання сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів. Сільськогосподарська продукція – актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання.

2. Рослинництво — одна із основних галузей сільськогосподарського виробництва. Матеріали на складах розміщують по секціях, а в них – за окремими групами і типами, сортами, розмірами, в штабелях, на стелажах, полицях і т.д. У зерно-, насіннесховищах тощо секції повинні бути відокремлені герметичною перегородкою, що виключає можливість змішування продукції різних видів, сортів і репродукцій. У місцях зберігання прикріплюють спеціальні ярлики з назвою та характеристикою певного виду продукції й матеріалів, а при необхідності – і призначенням, які виписуються безпосередньо комірником. Облік руху матеріалів сільськогосподарського призначення на складах здійснює матеріально відповідальна особа. Облік ведеться на рахунку 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення».

3. Мета аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення – висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків матеріалів сільськогосподарського призначення у всіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам. Для задоволення потреб користувачів в отриманні повної, правдивої та неупередженої інформації щодо матеріалів сільськогосподарського призначення аудитору необхідно виконати такі основні завдання для досягнення вказаної мети: здійснення контролю за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з матеріалами сільськогосподарського призначення; встановлення правильності визнання активів запасами згідно з НП(С)БО 9 «Запаси»; перевірка дотримання підприємством облікової політики щодо відображення матеріалів сільськогосподарського призначення в обліку та звітності; перевірка правильності формування первісної вартості матеріалів

сільськогосподарського призначення; дослідження стану складського господарства матеріалів сільськогосподарського призначення; встановлення повноти і правильності відображення в бухгалтерському обліку надходження матеріалів сільськогосподарського призначення за їх напрямками; підтвердження доцільності вибору підприємством методу списання матеріалів сільськогосподарського призначення на витрати підприємства; перевірка дотримання встановлених нормативів використання матеріалів сільськогосподарського призначення на виробництво; дослідження правильності і повноти відображення в обліку господарських операцій з вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення за їх каналами; перевірка правильності віднесення вартості матеріалів сільськогосподарського призначення, використаних на виробництво; перевірка правильності та своєчасності відображення матеріалів сільськогосподарського призначення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності; дослідження протизаконних дій, пов'язаних із рухом матеріалів сільськогосподарського призначення, суттєвих порушень і помилок у бухгалтерському обліку та звітності.

4. Основні види діяльності ПрАТ «СОНЯЧНЕ 2007» включають: вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів; вирощування інших однорічних і дворічних культур; вирощування зерняткових і кісточкових фруктів.

ПрАТ «Сонячне 2007» спеціалізується на вирощуванні оригінального, репродукційного та товарного насіння зернових та технічних культур, таких як пшениця, ячмінь, соняшник, просо, ріпак, горох.

5. Форми первинних документів для обліку запасів на ПрАТ «Сонячне 2007»: лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей, лімітно-забірна картка на отримання запасних частин, акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин, акт витрати насіння і садивного матеріалу, акт на списання виробничого та господарського інвентарю, відомість дефектів машин, товарна накладна,

накладна (внутрішньогосподарського призначення), відомість витрати кормів, книга складського обліку, акт приймання грубих та соковитих кормів.

6. Коефіцієнт рентабельності активів: у 2018 році показник складав 0,070131, але протягом наступних років зазнавав коливань, зростаючи до 0,3452868 у 2020 році та зменшуючись до 0,2105561 у 2022 році. Зменшення рентабельності активів може бути пов'язане зі змінами у виробничих або фінансових процесах підприємства. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу: цей показник вищий за нормативні 20%, показуючи ефективне використання власного капіталу для генерації прибутку. Протягом періоду від 2018 до 2022 року, підприємство підтримувало високий рівень рентабельності власного капіталу. Коефіцієнт рентабельності реалізації: значення цього показника також демонструє певні коливання, зростаючи до 0,87827 у 2021 році та зменшуючись до 0,44308 у 2022 році. Такі зміни можуть бути пов'язані з ринковими умовами та стратегічними рішеннями підприємства.

7. Помилки, які виявлені в ході аудиту: перевірка наявності первинних документів з оприбуткування виробничих запасів встановила відсутність Реєстр відправки зерна та іншої продукції з поля та Реєстр приймання зерна вагарем. Перевірка наявності первинних документів зі списання виробничих запасів встановило відсутність Акти витрачання насіння та Сортове посвідчення. Перевірка правильності оформлення первинних документів з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві встановлено відсутність номеру та печатки в накладній на суму 2000 грн. Перевірка правильності визначення ціни врожаю встановлено, що вартість пшениці завищена на 50 грн. Перевірка правильності класифікації запасів згідно з планом рахунків на сільгосп підприємстві встановила, що невірно віднесено виробничі запаси до матеріалів сільськогосподарського призначення на 5000 грн. Перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів на сільгосп підприємстві встановило невірну проводку при оприбуткуванні матеріалів сільськогосподарського призначення від постачальників.

8. Для удосконалення обліку матеріалів сільськогосподарського призначення запропоновані форми відомостей, а саме: ведення спеціалізованих

первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, заповнення книги обліку за даними первинних документів. Це допоможе урегулювати та спростити ведення обліку та складання фінансової звітності, а також попередити виникнення помилок та допоможе прийняти правильні управлінські рішення.

9. У роботі удосконалено аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, які на відміну від існуючих включають: анкету, загальний план аудиту, програму аудиту та робочі документи до кожної процедури. Розроблені робочі документи дозволяють перевірити: наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, відповідності даних книги обліку даним первинних документів. Це надасть можливість провести якісно і своєчасно аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, виявити помилки в веденні обліку, знизити витрати, а також на підставі отриманої облікової інформації у подальшому приймати ефективні управлінські рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 24.10.2023).

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів : наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. URL: <https://dtkr.com.ua/show/2cid04693.html> (дата звернення: 24.10.2023).

3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду іншого надання впевненості та супутніх послуг. Київ. 2018. Ч. 1. 1142 с.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 24.10.2023).

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 24.10.2023).

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» : наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення: 24.10.2023).

7. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0168-95> (дата звернення: 24.10.2023).

8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 24.10.2023).

9. Андренко О. А. Організація і методика аудиту : конспект лекцій. Харків : ХНАМГ, 2012. 35 с.

10. Атамас П. Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 392 с.
11. Аудит : навч.-метод. посіб. / В. Я. Савченко, В. О. Зотов, С. А. Кириленко та ін. Київ : КНЕУ, 2011. 268 с.
12. Бакун Ю. В. Розвиток світової інформаційної системи та особливості обліку запасів у процесі стандартизації системи рахівництва в Україні. *Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка*. 2001. № 54. С. 64-66.
13. Білик М. Д. Організація і методика аудиту сільськогосподарських підприємств : підручник. Київ : КНЕУ, 2011. 628 с.
14. Бондар М. І. Аудит в АПК : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2013. 188 с.
15. Бондар Ю. Робочі документи аудитора. Лід Скедьюли та програми. Аудиторська вибірка : посібник. Київ : ДП «Інформ-аналіт. агентство». 2017. 396 с.
16. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / за ред. Ф. Ф. Бутиця. Житомир : ЖІТІ, 2013. 618 с.
17. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Житомир : ЖІТІ, 2000. 640 с.
18. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / В. В. Сопко, З. В. Гуцайлюк, М. В. Щирба, М. М. Бенько. Тернопіль : Астон, 2005. 496 с.
19. Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах : підручник / В. Я. Плаксієнко, Т. Г. Камінська, Т. Г. Маренич, С. В. Скрипник, М. І. Гордієнко, О. В. Ільчак, О. С. Ткаченко, О. В. Чернецька / за ред. В. Я. Плаксієнка. Київ : Вид-во «SVA Print», 2022. 508 с.
20. Бухгалтерський облік у галузях економіки : підручник / Захожай В. Б., Базась М. Ф., Матюха М. М., Базась В. М. Київ : МАУП, 2005. 968 с.
21. Бухгалтерський облік : загальна теорія : навч. посіб. / Ю. С. Серпенінова, С. М. Гольцова, І. О. Макаренко. Суми : Університетська книга, 2015. 336 с.
22. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець та ін. Житомир : ПП «Рута», 2009. 912 с.

23. Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Мізік Ю. І., Конопліна О. О. Аудит : методика і організація : навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 319 с.
24. Гура Н. О. Облік видів економічної діяльності : навч. посіб. Київ : Знання, 2004. 541 с.
25. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
26. Зінченко О. В., Сайко К. І. Аудит виробничих запасів на підприємствах. URL:https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/4865/1/20160527IAZ_P108-110.pdf (дата звернення: 24.10.2023).
27. Зінченко О. В., Сайко К. І. Економічна сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Вип. 3 (03). С. 77-84.
28. Іщенко Я. П., Подолянчук О. А., Коваль Н. І. Фінансовий облік 1 : підручник. Вінниця : Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. 496 с.
29. Кіртока Р. Г. Особливості проведення аудиту виробничих запасів в сучасних умовах на підприємствах харчової промисловості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 3. С. 869-872.
30. Коблянська О. І. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 471 с.
31. Кравець О. А., Меліхова Т. О. Удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення як основи для організації і методики внутрішнього та зовнішнього контролю системи управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику. *Агросвіт*. 2024. № 1 (подано до друку).
32. Кравець О. А., Меліхова Т. О. Концептуальні основи обліку матеріалів сільськогосподарського призначення. *Сучасні виклики та напрями вдосконалення в економічній та технічній наукових сферах* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (5-6 грудня 2023 р., м. Запоріжжя). Запоріжжя : ЗНУ, 2023. С. 76-77.
33. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Київ : Каравела, 2004. 568 с.

34. Кужельний М. В., Лінник В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : КНЕУ, 2001. 334 с.
35. Кузьмінський А. М., Кузьмінський Ю. А. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Все про бухгалтерський облік, 1999. 288 с.
36. Кузьмінський Ю. А. Бухгалтерський облік для економістів і правознавців : навч. посіб. / за ред. Ю. А. Кузьмінського. Київ : КНЕУ, 2007. 648 с.
37. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні : основи та практика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 608 с.
38. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 670 с.
39. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Бухгалтерський облік : навч.-метод. посіб. Запоріжжя, 2018. 602 с.
40. Меліхова Т. О., Левтерова Л. В. Методичні підходи до проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосп підприємстві. *Агросвіт*. 2020. № 2. С. 10–17. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.2.10.
41. Назаренко І. М., Місюров О. В. Аудит виробничих запасів: особливості, ключові аспекти та послідовність перевірки. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 1312-1318.
42. Огійчук М. Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : підручник / за ред. проф. М. Ф. Огійчука. Київ : Алерта, 2007. 979 с.
43. Організація і методика аудиту підприємницької діяльності : навч.-метод. посіб. / В. Є. Труш, Т. А. Калінська, Т. А. Алексеєва, І. О. Дмитренко; за ред. В. Є. Труша. Херсон : Олді-плюс, 2002. 128 с.
44. Первинний облік у сільськогосподарських підприємствах : навч. посіб. / за заг. ред. В. Я. Плаксієнко. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 440 с.
45. Петрик О. А., Савченко В. Я., Свідерський Д. Є. Організація та методика аудиту підприємницької діяльності : навч. посіб.; за ред. О. А. Петрик. Київ : КНЕУ, 2015. 472 с.
46. Плаксієнко В. Я. Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах : підручник. Київ : ЦУЛ, 2014. 464 с.

47. Плаксієнко В. Я. Бухгалтерський облік у сільськогосподарському господарстві України : підручник. Дніпропетровськ, 2009. 486 с.
48. Подолянчук О. А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. *Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики*. 2018. № 5. С. 88-101.
49. Приходько І. П. Фінансовий облік аграрних підприємств: теоретичні основи організації. *Агросвіт*. 2013. № 8. С. 2-7.
50. Пугаченко О. Б., Фоміна Т. В. Методика аудиту операцій з виробничими запасами. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/1068/1/19> (дата звернення: 24.10.2023).
51. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 626 с.
52. Сільське господарство : бухгалтерський облік. Київ : ТОВ «Редакція газети «Все про бухгалтерських облік», 2019. 240 с.
53. Сиротюк Г., Сиротюк К. Методичні особливості аудиту виробничих запасів. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія: Економіка АПК*. 2015. № 22 (1). С. 92-97.
54. Скирпан О. П., Палюх М. С. Фінансовий облік : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2008. 407 с.
55. Скорба О. Організація проведення аудиту виробничих запасів. URL: http://www.rusnauka.com/9_NND_2014/Economics/7_164138.doc.htm (дата звернення: 24.10.2023).
56. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управління підприємством : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2006. 526 с.
57. Сорокіна О. С. Методика аудиту матеріально-виробничих запасів на підприємствах ефіроолійної галузі. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Nvuu/Ekon/2010_29_1/statti/73.htm (дата звернення: 24.10.2023).
58. Степаненко О. І., Довга Т. А. Бухгалтерський документ як джерело інформаційного забезпечення обліку виробничих запасів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 4. С. 68-71.

59. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 631 с.
60. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алерта, 2013. 982 с.
61. Усач Б. Ф. Аудит : навч. посіб. Київ : Знання, 2014. 231 с.
62. Усач Б. Ф., Душко З. О., Колос Н. М. Організація і методика аудиту : підручник. Київ : Знання, 2006. 295 с.
63. Фесун І. Ю. Облік сільськогосподарської продукції : сучасний стан та шляхи вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 34. С. 1-7.
64. Фінансовий облік : навч. посіб. / за ред. В. К. Орлової, М. С. Орлів, С. В. Хоми. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 510 с.
65. Шот А. Облік і оподаткування за видами економічної діяльності : конспект лекцій. Львів, 2018. 111 с.
66. Яценко В. Ф. Первинний облік виробничих запасів : критична оцінка та пропозиції щодо вдосконалення. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2013. № 3 (59). С. 339–343.

ДОДАТОК А

Фінансова звітність ПрАТ «Сонячне 2007»

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	7	7	0
первісна вартість	1001	18	18	0
накопичена амортизація	1002	11	11	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	433	433	0
Основні засоби:	1010	7258	7859	0
первісна вартість	1011	45210	46168	0
знос	1012	37952	38309	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	5	5	0
первісна вартість	1021	65	65	0
накопичена амортизація	1022	60	60	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0

Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	7703	8304	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	3642	3667	0
Виробничі запаси	1101	547	230	0
Незавершене виробництво	1102	2676	2627	0
Готова продукція	1103	419	810	0
Товари	1104	0	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2	54	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	2	10	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5	4	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	35	74	0
Готівка	1166	18	10	0
Рахунки в банках	1167	17	64	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0

у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	203	22	0
Усього за розділом II	1195	3889	3831	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	11592	12135	0

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9562	9562	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	4584	5488	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-4926	-4094	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	9220	10956	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0

Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітної періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітної періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітної періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітної періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	870	378	0
за розрахунками з бюджетом	1620	4	5	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	13	0
за розрахунками з оплати праці	1630	171	15	0
за одержаними авансами	1635	0	0	0

за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	21	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1306	768	0
Усього за розділом III	1695	2372	1179	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	11592	12135	0

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік**

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5463	3533
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4491)	(2878)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	972	655
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1272	1561
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(572)	(595)
Витрати на збут	2150	(0)	(2)

Інші операційні витрати	2180	(840)	(478)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	832	1141
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(47)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(1809)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	832	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(715)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	832	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(715)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	904	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0

Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	904	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	904	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1736	-715

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	1946	2948
Витрати на оплату праці	2505	1000	1251
Відрахування на соціальні заходи	2510	355	463
Амортизація	2515	538	549
Інші операційні витрати	2520	1422	62
Разом	2550	5261	5273

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	38246740	38246740
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	38246740	38246740
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.02	0.02
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.02	0.02
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	7	7	0
первісна вартість	1001	18	18	0
накопичена амортизація	1002	11	11	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	433	458	0
Основні засоби:	1010	7859	7595	0
первісна вартість	1011	46168	44535	0
знос	1012	38309	36940	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	5	5	0
первісна вартість	1021	65	65	0
накопичена амортизація	1022	60	60	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0

Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	8304	8065	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	3667	4141	0
Виробничі запаси	1101	230	459	0
Незавершене виробництво	1102	2627	2994	0
Готова продукція	1103	810	688	0
Товари	1104	0	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	54	581	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	10	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4	113	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	74	90	0
Готівка	1166	10	7	0
Рахунки в банках	1167	64	83	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	47	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0

у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	22	7	0
Усього за розділом II	1195	3831	4979	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	12135	13044	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9562	9562	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	5488	5488	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-4094	-3371	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	10956	11679	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0

Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	700	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	378	203	0
за розрахунками з бюджетом	1620	5	63	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	13	28	0
за розрахунками з оплати праці	1630	15	41	0
за одержаними авансами	1635	0	228	0

за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	768	102	0
Усього за розділом III	1695	1179	1365	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	12135	13044	0

Продовження додатку А

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6152	5463
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(5066)	(4491)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	1086	972
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1248	1272
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0

Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(882)	(572)
Витрати на збут	2150	(0)	(0)
Інші операційні витрати	2180	(373)	(840)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1079	832
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(156)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(200)	(0)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	723	832
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	723	832

Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)
--	------	-------	-------

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	904
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	904
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	904
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	723	1736

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	2625	1946
Витрати на оплату праці	2505	1157	1000
Відрахування на соціальні заходи	2510	411	355
Амортизація	2515	520	538
Інші операційні витрати	2520	1353	1422
Разом	2550	6066	5261

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	382467400	38246740
---------------------------------------	------	-----------	----------

Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	382467400	38246740
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.02	0.02
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.02	0.02
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2020 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	7	16	0
первісна вартість	1001	18	27	0
накопичена амортизація	1002	11	11	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	458	458	0
Основні засоби:	1010	7595	9495	0
первісна вартість	1011	44535	46867	0
знос	1012	36940	37372	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	5	5	0
первісна вартість	1021	65	65	0
накопичена амортизація	1022	60	60	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0

Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	8065	9974	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	4141	6520	0
Виробничі запаси	1101	459	855	0
Незавершене виробництво	1102	2994	1625	0
Готова продукція	1103	688	4040	0
Товари	1104	0	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	581	635	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	0	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	113	87	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0

Гроші та їх еквіваленти	1165	90	30	0
Готівка	1166	7	10	0
Рахунки в банках	1167	83	20	0
Витрати майбутніх періодів	1170	47	35	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	7	15	0
Усього за розділом II	1195	4979	7322	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	13044	17296	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9562	9562	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	5488	5488	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0

Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-3371	1867	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	11679	16917	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	700	0	0

Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	203	28	0
за розрахунками з бюджетом	1620	63	77	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	28	19	0
за розрахунками з оплати праці	1630	41	38	0
за одержаними авансами	1635	228	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	102	217	0
Усього за розділом III	1695	1365	379	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	13044	17296	0

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік**

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12306	6152
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7188)	(5066)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	5118	1086
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1718	1248
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0

Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(822)	(882)
Витрати на збут	2150	(0)	(0)
Інші операційні витрати	2180	(555)	(373)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	5459	1079
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(221)	(156)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(200)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	5238	723
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	5238	723
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	5238	723

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	5549	2625
Витрати на оплату праці	2505	884	1157
Відрахування на соціальні заходи	2510	366	411
Амортизація	2515	432	520
Інші операційні витрати	2520	2165	1353
Разом	2550	9396	6066

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	38246740	38246740
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	38246740	38246740
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.14	0.02

Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.14	0.02
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2021 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	16	13	0
первісна вартість	1001	27	27	0
накопичена амортизація	1002	11	14	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	458	458	0
Основні засоби:	1010	9495	17310	0
первісна вартість	1011	46867	51359	0
знос	1012	37372	34049	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	5	3	0
первісна вартість	1021	65	63	0
накопичена амортизація	1022	60	60	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0

Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	9974	17784	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	6520	9212	0
Виробничі запаси	1101	855	896	0
Незавершене виробництво	1102	1625	2231	0
Готова продукція	1103	4040	6085	0
Товари	1104	0	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	635	1143	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	0	435	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	87	94	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	30	245	0
Готівка	1166	10	11	0
Рахунки в банках	1167	20	234	0

Витрати майбутніх періодів	1170	35	23	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	15	0	0
Усього за розділом II	1195	7322	11152	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	17296	28936	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9562	9562	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	5488	5488	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1867	10299	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0

Усього за розділом I	1495	16917	25349	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	3225	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	0	3225	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	28	56	0
за розрахунками з бюджетом	1620	77	134	0

за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	19	13	0
за розрахунками з оплати праці	1630	38	69	0
за одержаними авансами	1635	0	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	217	90	0
Усього за розділом III	1695	379	362	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	17296	28936	0

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	19441	12306
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(9496)	(7188)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	9945	5118
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	922	1718
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0

Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(945)	(822)
Витрати на збут	2150	(0)	(0)
Інші операційні витрати	2180	(752)	(555)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	9170	5459
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(512)	(221)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(226)	(0)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	8432	5238
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	8432	5238
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	8432	5238

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	7777	5549
Витрати на оплату праці	2505	1175	884
Відрахування на соціальні заходи	2510	258	366
Амортизація	2515	1042	432
Інші операційні витрати	2520	2247	2165
Разом	2550	12499	9396

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	38246740	38246740
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	38246740	38246740
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.22	0.14

Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.22	0.14
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2022 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	13	10	0
первісна вартість	1001	27	27	0
накопичена амортизація	1002	14	17	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	458	458	0
Основні засоби:	1010	17310	20291	0
первісна вартість	1011	51359	54449	0
знос	1012	34049	34158	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	3	23	0
первісна вартість	1021	63	83	0
накопичена амортизація	1022	60	60	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0

Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	17784	20782	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	9212	12178	0
Виробничі запаси	1101	896	2044	0
Незавершене виробництво	1102	2231	3825	0
Готова продукція	1103	6085	6309	0
Товари	1104	0	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрашування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1143	1157	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	435	104	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	94	144	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0

Гроші та їх еквіваленти	1165	245	410	0
Готівка	1166	11	10	0
Рахунки в банках	1167	234	400	0
Витрати майбутніх періодів	1170	23	6	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0	0
Усього за розділом II	1195	11152	13999	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	28936	34781	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9562	9562	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	5488	5488	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0

Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10299	17007	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	25349	32057	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	3225	2000	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	3225	2000	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0

Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	56	261	0
за розрахунками з бюджетом	1620	134	207	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	13	21	0
за розрахунками з оплати праці	1630	69	73	0
за одержаними авансами	1635	0	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	90	162	0
Усього за розділом III	1695	362	724	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	28936	34781	0

Продовження додатку А

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2022 рік

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	24956	19441
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(15637)	(9496)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	9319	9945
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	505	922
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0

Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(1256)	(945)
Витрати на збут	2150	(0)	(0)
Інші операційні витрати	2180	(1083)	(752)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	7485	9170
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(777)	(512)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(226)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	6708	8432
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	6708	8432

Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)
--	------	-------	-------

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	6708	8432

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	10432	7777
Витрати на оплату праці	2505	1590	1175
Відрахування на соціальні заходи	2510	350	258
Амортизація	2515	1932	1042
Інші операційні витрати	2520	3781	2247
Разом	2550	18085	12499

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	38246740	38246740
---------------------------------------	------	----------	----------

Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	38246740	38246740
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.17	0.22
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.17	0.22
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0